Eindscriptie Bram Stoop

Haagse Hogeschool
1999

Marokkaanse jongeren

op zoek naar

het juiste

loket

Inhoudsopgave

		Pagina
VOORWOORD		**2**
INLEIDING		**3**
HOOFDSTUK 1	Ervaringen uit het werkveld	**4**
HOOFDSTUK 2	Wat voor problemen hebben Marokkaanse jongeren en welke veroorzaken zij zelf ?	**10**
HOOFDSTUK 3	Wat doe ik als sociaal werker zoal met deze doelgroep ?	**16**
HOOFDSTUK 4	Wat gaat er zoal mis bij de diverse instanties ?	**21**
HOOFDSTUK 5	Conclusies aanbevelingen en nawoord	**28**

voorwoord

In het kader van de studie sociaal pedagogisch hulpverlening op de Haagse Hogeschool heb ik de opdracht gekregen, een eindscriptie te schrijven als onderdeel van mijn eindexamen.

Het onderwerp waar ik in mijn eind scriptie voor heb gekozen is de problematiek van Marokkaanse jongeren. Uit ervaring weet ik dat er veel hulp- en dienstverleningsinstanties bezig en/of betrokken zijn bij deze doelgroep. Mijn motivatie om over dit onderwerp een werkstuk te schrijven is, dat er naar mijn mening nogal eens wat fout gaat tijdens de hulpverlening aan deze doelgroep. Door dit eens op papier te zetten zal ik aangeven wat ik daar mee bedoel ik hoop, dat er voor bepaalde instanties wat uit te halen is dat tot een verbetering van deze hulpverlening kan leiden.

Er is over de Marokkaanse jongeren al veel geschreven en daaruit is duidelijk geworden dat veel van deze jongeren problemen hebben op meerdere leefgebieden. Het feit dat ik de afgelopen zes jaar dagelijks werkzaam was als sociaal werker bij de Welzijnsorganisatie Laak & Rijswijk en daardoor veel te maken had met deze doelgroep, heeft mij tot deze onderwerpskeuze gebracht.

In deze scriptie zal ik duidelijk maken waar ik zoal tegenaan loop tijdens mijn werkzaamheden met deze Marokkaanse jongeren. Ik heb diverse literatuur nagelezen en daaruit ook verschillende passages overgenomen voor deze eindscriptie. Ik heb alleen citaten waarmee ik het eens ben, in mijn scriptie overgenomen.

In deze eindscriptie zal ik een aantal zaken beschrijven die ik van belang vind om te vermelden. Het gaat om zaken waarvan ik vind dat deze verbeterd of toegepast moeten gaan worden om tot een beter resultaat te kunnen komen. In het verleden is er al veel geschreven over hoe het volgens de diverse schrijvers moet voor wat betreft de aanpak van Marokkaanse jongeren. Ik heb gekozen om eens op papier te zetten waar ik als sociaal werker tegenaan loop tijdens mijn werk met deze volgens velen moeilijke doelgroep.

Ondanks dat ik al veel ervaring heb in het werken met Marokkaanse jongeren heb ik toch weer nieuwe dingen ontdekt die voor mij nog onbekend waren. Deze zaken zijn naar voren gekomen tijdens de gesprekken die ik de afgelopen tijd met een aantal van deze jongeren heb gehad. Zij weten dat ik een werkstuk aan het schrijven ben en hebben mij bij sommige zaken tips gegeven, over wat zij belangrijk vonden om te beschrijven. Ik heb hun dan ook beloofd dat zij het stuk mogen lezen als het klaar is. Ik weet dat ik bij sommige zaken misschien kritiek krijg maar dat maakt mij niet uit omdat het mijn mening is die beschreven staat. Het doel was dat ik door het schrijven van dit werkstuk weer meer zou leren over achtergronden en handelen van deze doelgroep en dat is mij prima gelukt.

Inleiding

Om naar mijn mening een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van de zaken waarmee ik als sociaal werker tijdens mijn werk met de Marokkaanse jongeren te maken heb, heb ik gekozen voor de volgende opbouw van mijn werkstuk.

Hoofdstuk 1: In het eerste hoofdstuk beschrijf ik de ervaringen met de Marokkaanse jongeren in het werkveld . Hierin wordt duidelijk tegen wat voor problemen de Marokkaanse jongeren aanlopen en daarbij komt ook de omgeving waarin de Marokkaanse jongeren verkeren ter sprake.

Hoofdstuk 2: In het tweede hoofdstuk beschrijf ik wat voor problemen de Marokkaanse jongeren hebben en welke zij zelf veroorzaken. Hierbij wordt ook aangegeven wat de jongeren en ik er zelf van denken.

Hoofdstuk 3: In het derde hoofdstuk beschrijf ik wat ik als sociaal werker zoal met deze Marokkaanse jongeren doe tijdens het ambulant en lokatiegericht werk. In dit gedeelte van het werkstuk zal ik ook beschrijven hoe ik in de omgang ben met deze jongeren.

Hoofdstuk 4: In het vierde hoofdstuk beschrijf ik wat er zoal misgaat bij de diverse hulpverleningsinstanties. Daarbij zal ik mijn mening niet onder stoelen of banken steken en ik zal aangeven welke de mogelijke oorzaken zijn.

Hoofdstuk 5: In het vijfde hoofdstuk beschrijf ik mijn conclusie, aanbevelingen en nawoord.

De afgelopen jaren zijn de Marokkaanse jongeren veelvuldig negatief in het nieuws geweest. In de media is wekelijks wel wat te lezen of te horen omtrent de problematiek van deze doelgroep. Diverse instanties hebben problemen met deze doelgroep en veel mensen geven aan dat de schuld bij de ouders van de Marokkaanse jongeren ligt, omdat deze er volgens hen niets aan doen.

Respect voor gezag (politie) hebben deze jongeren niet en men heeft er dan ook geen duidelijk antwoord op als het weer eens is geëscaleerd tussen Marokkaanse jongeren en de politie. De hulpverleningsinstanties en de scholen hebben problemen in de omgang met deze jongeren als zij al contact met hen hebben. In sommige afdelingen van de penitentiaire inrichtingen is 90 procent van de gedetineerden van Marokkaanse afkomst. De Marokkaanse jongeren scoren landelijk gezien het hoogst als het gaat om criminaliteit. Uit een recent onderzoek is gebleken dat zij ook steeds gewelddadiger zijn geworden.

Probleemstelling: Veel instanties zoals gemeenteraden en politie vinden dat er iets aan gedaan moet worden maar tot op heden is er nog niemand gekomen met een gedegen oplossing. In deze scriptie wil ik beschrijven, dat ondanks alle feitelijke, vaak negatieve gegevens omtrent de Marokkaanse jongeren, er toch een weg is om deze jongeren, die heen en weer geslingerd worden tussen twee culturen te begeleiden. Alle instanties werkzaam in het stadsdeel, hebben daarin een belangrijke rol. Ik wil aangeven dat een betrokken sociaal werker, daarin een belangrijke zo niet de belangrijkste regie rol kan vervullen.

Ervaringen

uit

het

werkveld

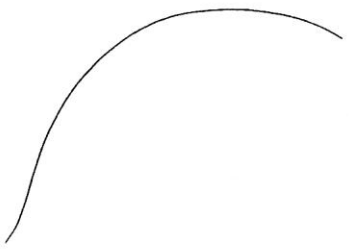

(1.1) In dit gedeelte van mijn eindscriptie zal ik mijn ervaringen beschrijven met de Marokkaanse jongeren, zoals ik ze meemaak in het werkveld. Ik ben werkzaam als sociaal werker in de wijken Spoorwijk en Laakkwartier Noord in Den Haag. De afgelopen zes jaar heb ik te maken met een (doel)groep van 12 tot 20 jaar die voor 85% uit Marokkaanse jongeren bestaat. De jongeren boven de 20 jaar bereik ik ook maar, in het beleid vanuit de organisatie is het zo dat ik als sociaal werker de leeftijdsgrens van 20 jaar moet hanteren. De jongeren boven de 20 worden ook wel bereikt maar dit gebeurt meestal op projectbasis door een tijdelijk aangestelde sociaal werker. Ik zal mijn ervaringen uiteenzetten voor wat betreft de problematiek waar de Marokkaanse jongeren naar mijn mening mee te maken hebben of tegenaan lopen in hun dagelijks leven en wat voor invloeden van buitenaf daarop inspelen.

De Marokkaanse jongeren die ik tijdens het ambulant werk in de wijken tegenkom opereren voornamelijk vanuit een groep. Dit is op zich niet zo vreemd omdat zij dat in het land van herkomst ook doen. Buiten het feit dat dit in meerdere culturen voorkomt is het bij deze groepen meestal zo dat zij erop aangesproken worden, omdat het wordt gezien als een bron van criminaliteit en sociale onrust. De bewoners schakelen de politie in die de jongeren vermanend toespreekt en zelfs in sommige gevallen een samenscholingsverbod voor een bepaald plein oplegt als de jongeren zich toch blijven verzamelen op een bepaalde plek waar klachten over binnen zijn gekomen. Afgezien van de culturele afstand tussen politie en Marokkaanse jongeren, is er ook een enorme haast aan de zijde van de politie om resultaat te boeken omdat een oplossing van een probleem in een grote stad om en snelle oplossing vraagt. Het gevolg daarvan is dat er weinig of geen ruimte is voor het in kaart brengen van de behoeften en wensen van deze Marokkaanse jongeren.

De jongeren voelen zich onbegrepen en gaan dikwijls in verzet tegen de politie als deze de groep wil verjagen van hun verzamelplek. De politie daarentegen zegt dat de jongeren geen respect hebben voor gezag vanwege het verzet en komen dan vaak bij de ouders terecht als hun zoon is opgepakt wegens verzet tegen de politie. De ouders schamen zich voor de verdere familie en mensen uit de omgeving zoals buren en mensen in de straat. De jongere krijgt straf en voelt zich nog meer onbegrepen omdat hij in zijn visie niets misdaan heeft.

(1.2) Veel van deze Marokkaanse jongeren hebben problemen met hun thuissituatie omdat zij als zij thuis zijn zich als Marokkaan moeten gedragen, als zij buiten zijn worden zij op hun Nederlander zijn aangesproken en wordt verwacht dat zij zich volgens de Nederlandse normen en waarden gedragen. Ik heb al vele malen meegemaakt dat ze zeggen, die Nederlanders kunnen makkelijk praten maar zij begrijpen het gewoon niet. Marokkaanse jongeren bevinden zich meestal in een situatie van dubbele emancipatie. Gelijktijdig proberen zij te emanciperen binnen het gezin en als lid van een minderheidsgroep binnen de Nederlandse samenleving. Deze tweezijdige emancipatie is heel vaak strijdig. Indien Marokkaanse jongeren niet op een bevredigende wijze los komen van het gezag van de ouders, slagen zij er ook niet in zich aan te sluiten bij de samenleving als geheel. De effecten hiervan manifesteren zich in een identiteitscrisis (*Leoni v/d Valk 1997).*

De jongeren die problemen thuis hebben zoeken hun vrienden op de bekende ontmoetingsplekken in de wijk. Dit kan gewoon op straat zijn of in het jongerencentrum dat dagelijks een paar uurtjes 's middags en soms 's avonds geopend is voor onder andere deze doelgroep. Daar bespreken zij hun problemen met hun vrienden of de sociaal werker onder andere. Veel van

deze jongeren hebben problemen op school, als zij daar nog naar toe gaan. Een groot aantal is er vanaf gestuurd om uiteenlopende redenen. Vaak is het niet vanwege de cijfers die worden gehaald, maar om het gedrag dat niet wordt getolereerd op school. Als het komt door de cijfers is het vaak zo, dat de ouders het advies over hebben genomen van de basisschool voor de vervolgopleiding van hun kind. Later blijkt dan dat dit te hoog gegrepen is, de uitslag is meestal dat het niveau te hoog is voor de desbetreffende jongere. Het gebeurd ook wel dat het advies dat gegeven is, te laag is. De ouders komen pas op school als hun kind niet verder kan en de desbetreffende jongere komt weer in conflict met de ouders omdat die vertrouwen hadden in de keuze van de leraar van de basis school, zij kijken hun kind erop aan dat het mislukt is. De jongeren met een agressief gedrag of die geen respect tonen volgens de docenten van de school, worden er ook vanaf gestuurd wat ik als normaal ervaar. Ook als er veelvuldig gespijbeld wordt, heeft dit vaak als resultaat dat er een brief naar de ouders gestuurd wordt dat hun kind een andere school moet gaan zoeken. De ouders begrijpen niet dat zij niet eerder op de hoogte zijn gebracht en de school vindt dat zij genoeg geduld hebben gehad met de desbetreffende jongere.

(1.3) De jongere wordt aangemeld bij leerplichtzaken en dan ontstaat er opnieuw een probleem. De andere scholen nemen de desbetreffende jongere niet aan of zeggen dat zij een wachtlijst hebben. De jongere wordt uitgenodigd bij leerplichtzaken op het stadhuis en het enige resultaat is vaak dat zij mee kunnen doen aan bijvoorbeeld project "de Bol" waar veel van deze Marokkaanse jongeren belanden. Als zij dit niet doen, wordt er gedreigd met een boete voor hun ouders en die raken ook hun kinderbijslag kwijt.

Er wordt geen rekening gehouden met de motivatie van de jongeren en vaak gaat het dan ook fout en belanden zij in het criminele circuit. Van alle Marokkaanse jongeren uit Laak Noord en Spoorwijk waarmee ik dagelijks te maken heb, is 85 procent al in het criminele circuit beland of dreigt daarin te belanden. Deze jongeren schrijven mij brieven als zij gedetineerd zitten en bellen mij wekelijks zo niet dagelijks op. Een aantal van deze jongeren geven bij mij wel aan dat zij wel uit het criminele circuit willen, maar dat het gewoon niet wil lukken. De maatschappelijk werker in de penitentiaire inrichting waar deze jongens verblijven, kan ook vaak niet meer doen dan een uitkering regelen als zij weer terugkeren in de maatschappij. Als de deur na een aantal maanden of zelfs jaren weer open gaat wordt er dikwijls door de bewaarder gezegd "tot ziens".

Zoals uit diverse berichten in de media blijkt, is de problematiek van Marokkaanse jongeren een landelijk probleem, en veel instanties zitten met de handen in het haar, omdat ook zij geen oplossing weten. De jongeren lezen alleen negatieve dingen in de media en vinden dat er een stigma op de Marokkaanse jongeren wordt gedrukt, over de Marokkaanse jongeren waar het wel goed mee gaat lees je niets. Zij vinden dan ook dat de mensen die een interview geven met een krant of een tijdschrift, er zelf de ballen verstand van hebben.

De Marokkaanse jongeren hebben dan ook weinig of geen vertrouwen in de diverse instanties die met deze doelgroep bezig zijn. De wijkagent wantrouwen zij, omdat die alleen de jongeren oppakt, dus waarom zouden ze hem respecteren ? Zij hebben in hun ogen niets aan politieagenten. Als er respect moet zijn dan moet men het verdienen en dat lukt je volgens de Marokkaanse jongeren niet door hen op te sluiten, en als zij later weer los komen, begint het spel weer opnieuw.

(1.4) Zoals eerder beschreven in punt 1.2 nemen de ouders het advies over van de leerkrachten als het gaat om het vervolgonderwijs. Zij doen dat omdat zij er vertrouwen in hebben dat de desbetreffende leraar of lerares weet waar ze over praat. Vaak is dit advies te hoog of te laag voor de desbetreffende jongere. De scholen geven dit niet bijtijds aan bij de ouders met als gevolg dat de ouders er pas achter komen als het goed mis is en er geen weg terug is voor hun kind. Dit probleem is ook uitgebreid ter sprake gebracht door de heer Henk Schiphuis (*Haagse Courant 20 juli 1996*) . Hij geeft in dit artikel aan dat de scholen ook een dubieuze rol spelen. Ze geven het verzuim of gedrag niet altijd door aan de ouders omdat ze het soms al lang best vinden als zo'n lastige leerling er niet meer is. Ik sta achter het verhaal van de heer Schiphuis omdat ik het nu nog vaak mee maak. Er is dus nog weinig veranderd sinds het verhaal van de heer Schiphuis in het nieuws kwam. Veel van de verdachte Marokkaanse jongeren die aangehouden worden door de politie hebben een schoolprobleem. Ikzelf heb in 1998 vaak contact gehad met leerplichtzaken op het stadhuis van Den Haag. De leerplichtambtenaar komt vaak terug op de politiecontacten die de desbetreffende jongere in het verleden heeft gehad en wijst erop dat het daarom extra moeilijk is om de jongere weer geplaatst te krijgen in het regulier onderwijs. Ook is mij duidelijk geworden dat de leerplichtambtenaar ook met z'n handen in het haar zit omdat hij wel wil bemiddelen maar dat de scholen de leerlingen gewoon niet aannemen die van een andere school zijn afgestuurd. Zij kunnen een test doen om na te gaan wat het niveau is van de desbetreffende jongere. Nadat deze test is gedaan is er inmiddels drie maanden voorbij en hebben zij een dusdanige achterstand opgelopen dat zij niet meer in kunnen stappen in het regulier onderwijs. Vaak komt dan project "de Bol" als alternatief om de hoek kijken, waar veel jongeren geen zin in hebben omdat zij op een school willen waar zij hun diploma kunnen halen. Dat kan in principe bij de project "de Bol" ook maar, waar het mij om gaat is dat de jongere niet zelf tot die keuze is gekomen. Ik wil daarmee niet zeggen dat project "de Bol" niets is, maar er is eigenlijk voor de jongeren geen alternatief en dat vind ik een slechte zaak. Op deze manier wordt de jongere waar het om gaat door leerplichtzaken beïnvloed en thuis door de ouders, die gewoon willen dat de jongere niet op straat gaat rondhangen met alle gevolgen van dien. Het is zo dat de omgeving van de Marokkaanse jongeren bij dit soort situaties voor hen denkt en vaak beslist zonder dat er gekeken wordt wat de jongere zelf wil.

(1.5) De Marokkaanse jongeren ontmoeten elkaar veelal op straat waar zij veelvuldig vertoeven. Het rondhangen op straat heeft voor de jongeren een functie en gebeurt niet alleen om elkaar te ontmoeten. De jongens die op straat leven creëren een spanningssituatie en door het scheppen van kicks proberen zij de verveling te verdrijven. Door de grote groepscohesie voelt de groep zich machtiger en dat geeft hun geestelijke steun, omdat zij onderling hun gevoel van eigenwaarde en zelfrespect kunnen behouden en/of versterken (*Leoni v/d Valk 1997).*

Een aantal jongeren uit deze groepen weten zich op een andere manier te manifesteren. Zij doen dit door zich economische middelen toe te eigenen uit bijvoorbeeld bronnen als inbraken, handel, en roof. Vaak wordt dit straatgedrag door autochtone bewoners uit de wijk verbonden met de Marokkaanse cultuur en het gedrag van de ouders die hun kinderen de straat op sturen. Ouders moeten hun kinderen van de straat af houden. De ouders van de Marokkaanse jongeren geven daarentegen de maatschappij de schuld van dit alles. De Marokkaanse ouders vinden dat als er overlast van hun kinderen is, dat de politie dan moet ingrijpen, want die zijn daar tenslotte voor. Uit het artikel in de Haagse Courant van 24 januari 1999 blijkt dat 49 procent van de Marokkaanse ouders vindt dat de Nederlandse overheid de Marokkaanse jongeren te zacht

aanpakt. Dit staat beschreven in een onderzoeksrapport van NIPO en Veldkamp. Dit wil naar mijn mening niet zeggen, zoals vaak wordt beweerd, dat de Marokkaanse ouders zich er niets van aantrekken. Ik maak vaak mee dat de ouders zich zeer druk maken om het feit dat hun kind weer in de belangstelling staat bij de politie. Vaak begrijpen zij niet waarom er zo lang wordt gewacht met ingrijpen door de verschillende instanties. De politie heeft de afgelopen jaren te maken met forse bezuinigingen op hun budget wat tot gevolg heeft dat zij prioriteiten moeten stellen en dus keuzes moeten maken. Zij kunnen vaak niet meer doen dan de jongeren oppakken en de volgende dag weer afzetten bij hun ouders. Een visie op lange termijn is er dus nog niet en er gebeurt dan ook weinig om het probleem van rondhangende Marokkaanse jongeren op te lossen of hanteerbaar te maken.

(1.6) De wijkagenten zitten tussen twee vuren in, met aan de ene kant de bewoners die niet kunnen begrijpen dat er niets met hun signalen wordt gedaan en aan de andere kant de Marokkaanse jongeren die de wijkagent vaak wantrouwen en ook geen respect voor hem hebben.

Degenen die goede zaken doen met deze doelgroep zijn de diverse theehuizen die door het gedoogbeleid aanwezig zijn in de wijken. In Spoorwijk is ook een theehuis waar softdrugs gekocht kunnen worden wat dan ook uitgebreid gedaan wordt. Dat dit theehuis maar honderd meter van een lagere school af staat wordt blijkbaar ook gedoogd, maar goed daar ga ik niet over. In Laak Noord zijn er meerdere theehuizen waar de jongeren terecht kunnen. De Marokkaanse jongeren gebruiken softdrugs om erbij te horen of hun problemen even tijdelijk opzij te schuiven. Veel van deze jongeren hebben geen werk of scholing tot hun beschikking en leven van dag tot dag. Het zal de eigenaar van een theehuis dan ook een worst zijn hoe de jongeren aan het geld komen voor de aanschaf van softdrugs.

Tijdens een discussie die ik had met Krijn Hameling, de teammanager van buurthuis Boerenplein in de wijk Transvaal in Den Haag, kwam een ding duidelijk naar voren. De Marokkaanse jongeren hebben vergeleken bij andere allochtone groepen geen oom of neef die een bedrijfje heeft waar hij kan werken. De economische achterban bij Marokkanen is veel kleiner dan bij andere allochtone groepen in Den Haag. Daarbij hebben zij tegen dat zij veel negatief in het nieuws komen, wat invloed heeft op het aanstellingsbeleid van het bedrijfsleven.

(1.7) In het sociaal cultureel werk is de afgelopen jaren ook fors bezuinigd. Als je een aantal jaren terugkijkt dan werkten er in Laak Noord minimaal zes sociaal werkers en in Spoorwijk drie tot vier. De jongerencentra's waren langer open en de jongeren konden terecht bij de sociaal werker met hun vragen en of problemen. Nu is het zo dat in iedere accommodatie een jongerenwerker aanwezig is die de jongeren bij kan staan met hun eventuele problemen. Het jongerencentrum is nu ongeveer 18 uur per week open, wat mogelijk is door mensen die langdurig werkloos zijn geweest en via de Melkertregeling weer aan de slag zijn gegaan. Deze mensen verzorgen in hoofdzaak de open inloop en de recreatieve activiteiten. De bewoners uit de wijk vinden dat de jongerencentra meer open moeten, want dan kunnen de jongeren daar naar toe. De organisatie geeft ook toe dat de rondhangende jongeren een probleem zijn maar er is gewoon geen geld voor. Dit is een gevolg van de forse bezuinigingen gedurende de afgelopen jaren. De Marokkaanse jongeren komen ook vaak naar de wijkagent en mij toe om hun ongenoegen kenbaar te maken over de openingstijden van het jongerencentrum. Wij werken er volgens hen ook aan mee dat zij op straat moeten rondhangen terwijl zij graag in het jongerencentrum zitten. Telkens moet ik hun uitleggen wat de reden daarvan is en die begrijpen zij

eenvoudig niet. Aan de ene kant zeggen de jongeren hebben de bewoners en politie last van hen, en aan de andere kant is er geen geld om het jongerencentrum dat er is, open te houden. De jongeren hebben dus veel zaken waar zij tegenaan lopen die zij niet begrijpen en aan de andere kant zijn er veel instanties die via de media aangeven dat het zo niet langer kan maar, er is niemand die met een degelijke oplossing komt.

Samenvatting: In dit hoofstuk is mij duidelijk geworden dat er tussen de politie en Marokkaanse jongeren een culturele afstand bestaat. Er is ook geen wederzijds respect wat ook duidelijk is geworden in de berichten uit de media van de afgelopen jaren. Tevens is mij duidelijk geworden dat er ook geen ruimte is voor het in kaart brengen van de behoeften en wensen van de Marokkaanse jongeren.

Wat de thuissituatie betreft ben ik mij bewust geworden dat veel Marokkaanse jongeren niet op een bevredigende wijze los komen van het gezag van de ouders en er tevens niet in slagen zich aan te sluiten bij de samenleving als geheel. Dit heeft bij veel van deze Marokkaanse jongeren een identiteitscrisis tot gevolg.

Tijdens het schrijven van dit hoofdstuk ben ik er achter gekomen dat de ouders de docenten van de scholen blindelings vertrouwen als het gaat om het advies voor wat betreft het vervolgonderwijs van hun kind. Als later blijkt dat dit te hoog of te laag is geweest, worden de ouders in de meeste gevallen pas ingelicht als er geen weg terug meer is. De leerplichtambtenaar staat vaak voor een moeilijke taak, omdat de meeste scholen de desbetreffende Marokkaanse jongere niet meer aannemen.

Een groot aantal Marokkaanse ouders (49 procent) vindt dat de Marokkaanse jongeren te zacht worden aangepakt. Ook begrijpen zij niet waarom er zo lang wordt gewacht voordat men ingrijpt en maatregelen neemt. Zij vinden ook dat de media ook debet aan zijn, wegens de vaak negatieve publiciteit van de afgelopen jaren die ook invloed heeft op het bedrijfsleven.

Wat voor problemen hebben

Marokkaanse jongeren

en

welke veroorzaken zij zelf ?

In dit hoofdstuk zal ik beschrijven wat voor problemen Marokkaanse jongeren hebben en welke zij zelf veroorzaken. Ik zal uitsluitend schrijven over Marokkaanse jongens omdat ik daarmee het meeste te maken heb in mijn dagelijks werk als sociaal werker.

(2.1) Als ik de vergelijking trek tussen de Marokkaanse jongeren en de Nederlandse jongeren dan zie ik een aantal verschillen. De Marokkaanse jongeren krijgen geen zakgeld zoals hun Nederlandse leeftijdgenoten. Ik zie dan ook vaak dat zij een baantje hebben als krantenbezorger of vakkenvuller bij een grootwinkelbedrijf zoals Albert Heijn. Op deze manier kunnen zij toch voor een zakcentje zorgen om uit te kunnen gaan of iets van dien aard. In vergelijking met de autochtone jongeren zitten er ook weinig Marokkaanse jongeren op sportclubs omdat zij daar het geld niet voor hebben. Voor jongeren tot zestien jaar is het nog wel te betalen maar zodra de jongere ouder dan zestien wordt, dan wordt de contributie bij de meeste verenigingen bijna verdubbeld met als gevolg dat de jongeren afhaken wegens de kosten.

Mijn ervaring met Marokkaanse jongeren als het gaat om sport is toch positief te noemen. Als er vanuit de organisatie een sportactiviteit zoals een zaalvoetbaltoernooi organiseren dan staan de Marokkaanse jongeren te popelen om mee te doen. Toch gebeurt het vaak dat de desbetreffende jongere de eigen bijdrage van f 2,00 gewoon niet kan betalen. Zij geven dan ook vaak aan dat zij het raar vinden dat wij een eigen bijdrage vragen als er zaalvoetbal is in de sporthal. Toch zal het zo blijven dat er een eigen bijdrage betaald moet worden omdat men er van uitgaat dat deze eigen bijdrage minimaal is en ieder in staat moet zijn om dit op te brengen.

(2.2) Voor Marokkaanse jongens geldt dat zij elkaar niet thuis ontmoeten maar op straat of in het jongerencentrum als dit open is. Het rondhangen op straat is niet iets specifieks voor Marokkaanse jongeren. In veel samenlevingen en gemeenschappen speelt het leven zich op straat af. Voor Marokkaanse jongens is het elkaar op openbare plekken ontmoeten vaak van groot belang om gezamenlijk uit te proberen wie ze zijn en wat zij kunnen, onafhankelijk van de invloed van ouders en andere bemoeizuchtige volwassenen. Je zou kunnen stellen dat het onder elkaar zijn jonge Marokkanen helpt om een plaats te vinden binnen de Nederlandse samenleving. Als zij in een groep verkeren creëren zij een kader waarbinnen zij vanuit een zekere geborgenheid zichzelf en de omgeving kunnen verkennen. Je zou kunnen zeggen dat een groot deel van de socialisatie op straat gebeurt, waar de waarde, normen, overtuigingen en gedragingen sterk worden beïnvloed door de omgeving waarin hij vaak verkeert. Er is al veel onderzoek gedaan naar gehechtheid tussen opvoeder en kind, de opvoedingsstijlen van ouders en het temperament van het kind. De invloed van leeftijdgenoten is als thema sterk verwaarloosd. Niet alleen in theorie, maar ook in de praktijk is het een zorgelijke zaak dat jongeren tegenwoordig weinig ruimte krijgen om zich zonder volwassenen te vermaken (*gezinsonderzoeker Hermans Volkskrant 12 december 1998*).

In de vriendengroep zijn er jongens die de leiding hebben en jongens die volgen. Door wisselend in de groep verschillende posities in te nemen, leren de jongens spelenderwijs om zich verschillende vaardigheden eigen te maken. Het probleem voor de Marokkaanse jongeren is dat niet iedereen blij is dat zij zich verzamelen op een plein of op de hoek van een straat. Er zijn mensen die het verzamelen van soms grote groepen Marokkaanse jongeren zien als overlast. Zij zien het zoals in punt 1.1 aangegeven als een bron van criminaliteit en sociale onrust. Je kunt het deze bewoners dan ook niet kwalijk nemen dat zij dit zien als overlast. Maar ik vraag me wel eens af zelfs als ik rekening houd met het feit dat deze mensen niet begrijpen

waarom deze jongens zich op een bepaalde plek verzamelen) waarom de irritatiegrens bij de bewoners zo laag ligt. Het verbaast veel jongeren dat de mensen die last van hen hebben, dit niet gewoon zeggen tegen hen. Het enige wat zij doen als er volgens hen overlast ontstaat, is de politie bellen. Als een jongere soms een van de bewoners tegenkomt dan gebeurt het heel zelden dat er een praatje wordt gehouden tussen de autochtone bewoner en de Marokkaanse jongere. De jongeren weten alleen dat die meneer daar woont en dat gezin daar. Verder is het zo dat er weinig of geen sociale contacten zijn tussen de bewoners en de groepen jongeren in de wijk. Er is dan ook veel wantrouwen wederzijds, wat tot gevolg heeft dat er al dikwijls escalaties zijn geweest tussen jongeren en bewoners. De Marokkaanse jongeren kunnen niet begrijpen wat zij verkeerd doen en de bewoners vinden maar dat zij elders een plekje moeten gaan zoeken als het maar niet bij hen in de straat is. Ik vraag me vaak af wie nu eigenlijk de schuldige is als ik hoor dat het weer eens is geëscaleerd in de wijk tussen bewoners en Marokkaanse jongeren.

(2.3) Voor een Marokkaanse jongen is een vriend iemand die je steunt als je in nood verkeert; als je afwezig bent, dan vertegenwoordigt hij jou. Het komt er in principe op neer dat hij voor je opkomt zelfs als het gaat om leven of dood. Marokkaanse jongeren die met elkaar opgroeien, kennen elkaar dan ook meestal van jongs af aan. Ook al gaat een Marokkaanse jongere soms met iemand om die hij niet van vroeger kent, toch valt hij altijd weer terug op zijn oude vrienden. De Marokkaanse groepen jongeren hebben een grote groepscohesie en de jongeren voelen zich dan ook sterk verbonden met elkaar.

Ik kan mij dan ook goed voorstellen wat er kan gebeuren als bewoners die overlast hebben van deze jongeren, de politie bellen. Een goed voorbeeld is, wat er onlangs in Gouda en Amsterdam is gebeurd, toen een groep Marokkaanse jongeren de politie te lijf ging. In deze gevallen is er eenzijdig gereageerd en is geprobeerd de groep aan te pakken. Maar je kan van mij aannemen dat dit een averechtse werking heeft en dat het wantrouwen daardoor alleen maar gegroeid is tussen politie, bewoners en Marokkaanse jongeren.

Het beleid van de politie is ad hoc en een van tijdelijke oplossingen. Hierdoor verschuif je het probleem alleen maar. Een beleid op lange termijn is er niet. Daarbij komt ook nog dat de politie onder grote druk staat van mensen die vinden dat de politie er iets aan moet doen. De politie houdt de jongeren aan en levert hen na het proces verbaal weer netjes af bij de ouders, waardoor het probleem voor de desbetreffende jongere thuis verder gaat en het wantrouwen jegens politie verder groeit.

Richtlijnen en aanbevelingen om de situatie te verbeteren met deze doelgroep verdwijnen bij de meeste politiebureaus in de la. Tijdens de opleiding wordt er te weinig ingegaan op de vraag hoe je moet omgaan met cultuurverschillen. Ook wordt er te weinig gecoördineerd tussen de verschillende wijkbureaus als het gaat om informatie uitwisselingen met betrekking tot Marokkaanse jongeren. (Algemeen Dagblad, april 1997).

Als er weer eens een stuk in de krant staat over de problematiek in zake Marokkaanse jongeren, maak ik vaak discussies mee tussen de jongeren waarin zij aangeven dat er niets van klopt van wat geschreven wordt. Het veel terugkerende verhaal is dan, laat ze maar eens hierheen komen dan zullen wij ze het wel even vertellen.

(2.4) In de Volkskrant van 12 december 1998 wordt opnieuw de problematiek met de scholen aangegeven. Hierin geeft het Tweede Kamerlid Khadija Arib aan dat zij vindt dat haar partijgenoot staatssecretaris Adelmund van Onderwijs maatregelen moet treffen. Volgens Khalijta Arib wordt er met jongeren die van een school zijn afgestuurd eindeloos geleurd. Bijzondere maar ook openbare scholen weigeren steeds vaker lastige jongeren aan te nemen. Arib eist van Adelmund dat zij de school die een kind wegstuurt verplicht een andere school voor het kind te zoeken. Nu is niemand verantwoordelijk. Ja, de leerplichtambtenaar, maar die krijgt overal nul op het rekest, aldus Khalijta Arib.

(2.5) Wat werk betreft hebben de Marokkaanse jongeren minder mogelijkheden dan de andere bevolkingsgroepen. Velen hebben geen diploma's en zoals eerder beschreven in punt 1.6 hebben de Marokkaanse jongeren ook geen grote economische achterban zoals andere etnische groepen, die dat vaak wel hebben. Meestal hebben zij tijdelijk werk of belanden in de Melkertregeling die bestemd is voor langdurig werklozen. Een grote rol die hierbij meespeelt is de negatieve publiciteit van de afgelopen jaren over de Marokkaanse jongeren, die invloed uitoefent naar het bedrijfsleven. Ik heb zelf al diverse malen meegemaakt dat een Marokkaanse jongen ging solliciteren naar een functie maar waarvoor hij niet werd aangenomen. Later hoor je dan dat iemand van een andere nationaliteit het wel voor elkaar heeft gekregen om het desbetreffende baantje te krijgen. Ik wil niet zeggen dat hier wordt gediscrimineerd, maar toch. Van een uitkering leven is ook geen vetpot, maar wat moet je anders als er geen werk voor je is. Dit terwijl het voor de jongere niet alleen gunstig in financiële zin is om aan het arbeidsproces deel te kunnen nemen, het versterkt ook de eigen discipline, motivatie, zelfbeeld en dag ritme. Bovendien kan de kans op marginaliseren worden verminderd doordat hun aandacht wordt gericht op maatschappelijke participatie.

(2.6) Van de Marokkaanse jongeren zijn er in verhouding tot andere bevolkingsgroepen veel die in het criminele circuit belanden of dreigen te belanden. Uit cijfers van onderzoekers F.Bovenkerk en G. Kortman blijkt dat 31,7 procent van de Marokkaanse jongens van 15 tot 19 jaar in het Haagse stadsdeel Laak een of meer processen verbaal op hun naam heeft staan. Onder de 20 tot 24 jarige Marokkanen is dat maar liefst 51 procent. Van hun Nederlandse leeftijdgenoten is respectievelijk 12 en 29 procent in aanraking geweest met justitie. Volgens de heer Frank Paauw van de politie Haaglanden hebben we in Den Haag een groot probleem *(Haagse Courant 20 juli 1996)*. Op deze specifieke doelgroep moet actie ondernomen worden.

Van de 181 straatroven in 1996 blijkt dat 85 procent van de daders van Marokkaanse afkomst is en in 1998 scoorde de groep van Marokkaanse afkomst nog ver boven het gemiddelde. De vergrijpen die zij plegen worden volgens de statistieken ook gewelddadiger; wat veel onrust baart bij justitie.

In de penitentiaire inrichtingen die ons land rijk is vertoeven veel jongeren van Marokkaanse afkomst; op sommige afdelingen is dat 90 procent. Op zich is het normaal dat, als iemand een feit pleegt dat niet door de beugel kan, dat je voor een tijdje buiten de maatschappij gesloten wordt. Hier maakt het dan ook gelukkig niet uit of je nu wel of niet van Marokkaanse afkomst bent. Maar na verloop van tijd komen deze jongeren weer terug in de maatschappij. Juist dit geeft volgens de heer A. van der Plas plaatsvervangend directeur van de Sprang in Scheveningen, problemen .(Haagse Courant, 24 september 1998). Omdat deze jongeren na hun detentie niet goed opgevangen en begeleid worden, vallen zij steeds weer terug in het criminele circuit.

Ik maak zelf wekelijks, zo niet dagelijks, mee dat er een Marokkaanse jongen op de stoep staat die ik een poosje niet heb gezien wegens het uitzitten van zijn straf. Hij heeft dan vaak geen uitkering of dak boven zijn hoofd. Het enige dat ik op dat moment kan doen is zorgen dat hij tijdelijk in het opvangcircuit komt waar ik goede contacten mee heb.

De directeur van de Sprang gaat in zijn artikel nog verder en zegt dat gedetineerden na het uitzitten van hun straf massaal in de steek worden gelaten door de gemeenten in Zuid-Holland. Op de oproep vanuit de Sprang om met plannen te komen voor een gedegen opvang heeft men niet of nauwelijks gereageerd. Van de 50 tot 60 procent van de jongeren tussen de 18 en 23 jaar die voor het eerst in de Sprang hebben gezeten, zien zij er na het uitzitten van hun straf weer terug en dan begint het weer opnieuw. Volgens de heer van der Plas moet er dus maatwerk geleverd worden om te voorkomen dat deze jongeren binnen de kortste keren weer terug in de cel belanden en dat ze ook nog andere verleiden tot crimineel gedrag. De jongeren waar ik mee heb gesproken geven soms ook aan dat zij verkeerd bezig zijn, maar hebben er weinig of geen vertrouwen in, want wie wil er nu iemand met een strafblad. Het is als Marokkaan al moeilijk genoeg om een plekje in de maatschappij te veroveren. Veel van deze jongeren hebben dan ook nog weinig vertrouwen in de maatschappij.

(2.7) Toch zijn er nog verschillende instanties waar deze jongeren terecht kunnen. Maatschappelijk werk voor jongeren met meervoudige problematiek. Daar vinden zij van dat het allemaal te lang duurt en dat de mensen die er werken te bureaucratisch zijn en hen niet begrijpen. Ze moeten er telkens een afspraak maken en dan na een of twee weken terug komen. De jongeren begrijpen niet waarom het zo lang moet duren. Ook maak ik vaak mee dat de drempel om naar maatschappelijk werk te gaan te hoog is voor Marokkaanse jongeren. Dit kan ook te maken hebben met het feit dat ze zich schamen voor de omgeving zoals familie en vrienden.

Jongeren kunnen ook deelnemen aan project "de Kans" wat zowel vrijwillig kan als ook door de kinderrechter kan worden opgelegd. De jongeren kunnen dan kiezen tussen deelnemen aan de project de Kans of de straf uitzitten die er voor staat die meestal tussen de drie en zes maanden ligt. De jongeren kiezen dan meestal voor project "de Kans", als zij maar weer buiten de inrichting zijn. Met Marokkaanse jongeren gaat het dan toch vaak mis, omdat deze jongeren heel goed zijn in het meespelen van het spelletje. Zij geven aan dat zij gewoon op school zijn geweest terwijl dit niet zo is en bij een contact met de politie wordt het project gestopt en de desbetreffende jongere terugverwezen naar justitie die dan de straf als nog ten uitvoer legt.

(2.8) Er is ook de mogelijkheid om naar een speciale op projectbasis in dienst genomen sociaal werker toe te gaan die hoofdzakelijk bemiddelt tussen de Marokkaanse jongeren en de ouders. Er is voor gekozen om dit door een sociaal werker te laten doen die zelf van Marokkaanse afkomst is, omdat die de Marokkaanse cultuur goed kent en weet wat er zich afspeelt in deze cultuur. Verder zijn er nog diverse instanties, zoals integratiebeleid maar die hebben het probleem dat het heel moeilijk is om contact te krijgen met deze doelgroep die ook bij hen hoog op de agenda staat. Mijn ervaring met de hulp en dienstverlening instanties is dat de jongeren er vaak terecht komen via het jongerenwerk en de sociaal werker die daar werkzaam is.

Samenvatting: In dit hoofdstuk ben ik mij bewust geworden van de functie van het op straat rondhangen en het elkaar ontmoeten. Dit is voor de Marokkaanse jongeren de gelegenheid om

gezamenlijk uit te proberen wie ze zijn en wat zij kunnen, onafhankelijk van de invloed van ouderen andere bemoeizuchtigen. Wat mij vooral duidelijk is geworden is de invloed daarvan op het gedrag van de Marokkaanse jongeren. Zij creëren een kader, waar zij vanuit een zekere geborgenheid zichzelf en de omgeving kunnen verkennen. Het feit dat de meeste bewoners uit de wijken dit niet weten, is voor mij dan ook duidelijk geworden. Er is weinig of geen sociaal contact tussen buurtbewoners en Marokkaanse jongeren, zodat tussen de Marokkaanse jongeren en bewoners vaak een sfeer is ontstaan van wederzijds wantrouwen.

Door het schrijven van dit hoofdstuk is mij duidelijk geworden dat het beleid van de politie vaak ad hoc is en een van tijdelijke oplossingen. Daarentegen staat de politie onder grote druk van mensen die vinden dat zij er iets aan moeten doen.

In dit hoofdstuk wordt voor mij nogmaals bevestigd dat de Marokkaanse jongeren landelijk gezien het hoogst scoren als het gaat om criminaliteit. Wat voor mij tevens duidelijk is geworden dat zoals het ook in dit hoofdstuk beschreven staat, veel instanties dit ook weten maar dat er nog steeds geen maatwerk is ontwikkeld om met deze jongeren op een bevredigende wijze te kunnen werken. De projecten die in het verleden zijn ontwikkeld maken zij veelal niet af en de drempel naar de diverse hulpverleningsinstantie vinden zij te hoog.

Wat doe ik als sociaal werker

zoal

met deze doelgroep ?

(3.0) Zoals eerder beschreven, ben ik sociaal werker in de wijken Spoorwijk en Laak-Noord in Den Haag. In vergelijking met 6 jaar geleden, toen ik pas in Laak werkzaam was, ben ik van mening dat het achteruit is gegaan met de Marokkaanse jongeren. Er is veel meer uitval van school en er belanden er steeds meer in het criminele circuit. Dit betreft delicten van uiteenlopende aard en die, zoals beschreven in punt 2.6, ook nog steeds gewelddadiger worden volgens justitie.

Toch kan ik zeggen dat ik een goede band heb met de Marokkaanse jongeren die ik dagelijks meemaak. Ik heb deze band gecreëerd door zoals Carol Rogers in het boek "het palet van de psychologie" (geschreven door Jakop Rigter) beschrijft, echt te zijn naar de jongeren toe. Ik bedoel daarmee dat ik mezelf ben tijdens de ontmoetingen die ik heb met de Marokkaanse jongeren. Ik sta open voor de gevoelens van de jongeren en ervaar ze tot relatie met hun afkomst. In samenhang met deze openheid hanteer ik een onvoorwaardelijke aanvaarding. Dit wil zeggen dat ik de beleving van de Marokkaanse jongeren accepteer, als het gaat om gedrag stel ik grenzen vooral als dit gedrag is ten aanzien van een collega of van mijzelf. Dit geldt overigens niet alleen voor Marokkaanse jongeren, maar voor elke groep van welke afkomst dan ook. Dit is belangrijk omdat de jongeren op die manier weten wat ze aan mij hebben en weten zij precies hoe ver zij kunnen gaan doordat ik duidelijk grenzen stel.

(3.1) Ik ben een sociaal werker die duidelijk aangeeft wat wel en wat niet kan binnen het jongerencentrum, ik ben daar dan ook heel duidelijk in naar de doelgroep toe. Het jongerencentrum biedt de Marokkaanse jongeren meer dan de disco of het café op de hoek. Het jongerencentrum is er voor om een bijdrage te leveren aan positieverbetering van de Marokkaanse jongeren. Dit kan je bereiken door zelf een voorbeeldfunctie binnen het jongerencentrum te vervullen en constant aan te blijven geven wat wel en niet kan. Ik sta als het ware met een been in de groep en de andere erbuiten. De Marokkaanse jongeren moeten zich thuis voelen zodat er tussen de sociaal werker en de jongeren een vertrouwensrelatie kan groeien. Als sociaal werker bied ik de jongens leersituaties en leg hen telkens weer uit welke consequenties bepaald gedrag heeft. Ik leg jongeren niet op wat zij moeten doen, maar verhelder de gevolgen van bepaald gedrag en leg uit welke gedragsalternatieven er zijn. Ik heb met de jongeren een relatie die gebaseerd is op gezag en niet een van macht. Als voorbeeld van wat ik daarmee bedoel, een passage uit het boek Opvoedingstheorie en Opvoedingspraktijk van IJ.van der Molen 1993.

"Macht is niet hetzelfde als gezag. Iemand die gezag heeft, heeft de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het doen en laten van anderen. Maar het grote verschil met macht is, dat bij gezag op een of andere manier sprake is van instemming van degenen, die aan zijn macht zijn onderworpen. Zij rechtvaardigen als het ware het bestaan van macht door de juistheid te beklemtonen." Gezag is dan ook een noodzakelijke voorwaarde voor een goede opvoeding. Door middel van gezag kan ik in overleg handelen waar de jongere zelf nog geen beslissing kan nemen.

Daarbij is belangrijk dat de jongeren toch zelf keuzes kunnen blijven maken. Ik creëer tijdens mijn werk vaak situaties, waarin jongeren allerlei rollen kunnen oefenen. Als vrijwilliger leren zij op te treden als leerling beroepskracht en doen zij ervaring op met belangenbehartiging, vergaderen en het organiseren van activiteiten. Een aantal van de Marokkaanse jongeren zit in de jongerenraad die een eigen budget heeft voor activiteiten waar zij ook verantwoordelijk voor zijn. De rol als gastheer maakt hen verantwoordelijk voor de onderlinge sfeer en geeft

hun tevens een bepaald aanzien onder de andere Marokkaanse jongeren. Dit heeft een goede invloed op hun gedrag en hun zelfbeeld door zelf ook een voorbeeldfunctie te vervullen binnen het geheel van het jongerencentrum. De jongeren kunnen op deze manier op informele wijze vertrouwd raken met een Nederlandse instelling en organisatie. Het is belangrijk voor de ontwikkeling van de jongeren, dat zij zich identificeren met de mensen die er werken. Daarbij staat voor mij als een paal boven water, dat je zonder een vertrouwensband met deze groep moeilijk kan werken. Dit blijkt wel uit het feit dat het telkens weer mis gaat bij de diverse hulpverleningsinstanties die proberen met de Marokkaanse jongeren aan de slag te gaan. Ik heb wat dat betreft al veel ervaring opgedaan met mensen die dachten; ik red het wel en die een poosje later helemaal waren overwerkt en overspannen thuis zaten of vertrokken waren. De mensen werkten vanuit hun eigen referentiekader en stelden zelf de waarde en normen vast waar de jongeren zich aan moesten houden. Als sociaal werker moet je goed op de hoogte zijn van de culturele achtergrond van de doelgroep en dat mankeert er bij veel sociaal werkers en hulpverleners aan.

(3.2) Ik ben een sociaal werker waar de jongeren iets van kunnen leren. Ik ben geduldig , wat vooral met deze doelgroep van eminent belang is. Naar mijn mening waarderen Marokkaanse jongeren een persoonlijke benadering en vinden zij het prettig als de sociaal werker hen bij naam kent en hen bijvoorbeeld bij binnenkomst onopvallend begroet. Een belangrijk punt is dat de sociaal werker de Marokkaanse jongere in hun waarde laat en wat hij ooit heeft gedaan niet mee laat spelen bij het contact met de jongere. Je moet gastvrij zijn, niet opdringerig met hen omgaan en laten merken dat zij met problemen naar je toe kunnen komen zonder dat die doorverteld worden aan derden, als zij dit niet willen. Zoals Don Bosco beschrijft laat het werk met deze jongeren zich kenmerken door de woorden hartelijkheid, redelijkheid en levenszingeving. Dit alles is in de visie van Don Bosco in één woord samen te vatten; assisteren. Doordat ik een goede band heb met deze jongeren is het een feit dat zij met vragen en/of problemen naar mij toe komen die ze niet snel bij iemand anders zouden neerleggen.

(3.3) Vier maal per week houd ik spreekuur in de ochtenduren als het jongerencentrum nog gesloten is. Marokkaanse jongeren vinden het prettig als zij even onder vier ogen met mij kunnen praten zonder dat er iemand bij is. Het kan hier tenslotte om zaken gaan die niemand anders aan gaan. Ik heb van de organisatie een aparte ruimte ter beschikking gekregen voor het spreekuur. De jongeren kunnen daar naar binnen lopen zonder dat hun vrienden het zien, om vragen te stellen waar zij mee zitten. Die vragen zijn van uiteenlopende aard zoals de leefgebieden scholing, werk, financiën, justitie, wonen, gezondheid en vrijetijdsbesteding. Het voordeel dat ik heb ten opzichte van de meeste hulpverleningsinstanties is dat de desbetreffende jongere voor mij niet als cliënt wordt gezien maar als individu en dat is nu juist wat zij als prettig ervaren. Daarbij is het voor mij zo, dat ik werk vanuit de leefwereld van de jongeren en niet vanuit een bepaald protocol zoals de meeste instanties.

Een goed voorbeeld van het werken vanuit een protocol is de Werkraat in Den Haag. Deze instantie moet er voor zorgen dat werkloze jongeren weer aan het werk komen. Volgens de teammanager de heer de Rooy, wordt er bij de Werkraat geen rekening gehouden met de culturele achtergrond van de jongeren. Tijdens een bijeenkomst op 1 april 1999 vertelde hij mij dat iedereen hetzelfde is en zich moet onderwerpen aan de regels die bij de Werkraat gelden. Doen zij dit niet dan kan men geen gebruik meer maken van de diensten van de Werkraat. Het gevolg is dan ook dat de uitkering wordt gestopt van de desbetreffende jongere. Tevens gaf hij

600 jongeren zijn die de Werkraat niet bereikt. Een van de redenen daarvan is naar mijn mening dat er geen rekening gehouden wordt met de culturele achtergrond van de jongeren. In een multiculturele samenleving is het een fundamentele fout om iedereen gelijk te behandelen zonder rekening met z'n afkomst te houden. Deze visie zal misschien wel lukken maar niet bij de generatie waar we nu mee te maken hebben, dit is naar mijn mening een werkwijze voor de toekomst (lange termijn). Ik weet uit ervaring dat de Marokkaanse jongeren er moeite mee hebben hoe het nu gaat bij de Werkraat, omdat ik het vaak hoor van hen. Het gevolg is dat ze er vaak niet heengaan, een aantal van hen zal dan ook bij die 600 jongeren zitten die niet worden bereikt.

(3.4) Het lukt mij wel om deze jongeren met problemen te bereiken omdat de gesprekken die ik met hen heb in een ongedwongen sfeer plaatsvinden. Tijdens de gesprekken kan ik er achter komen wat zij zelf willen dat er moet gebeuren om van hun probleem af te komen. Ik geef hen zo nodig advies en/of probeer tot een compromis te komen met hen. Mijn doel is dan ook om de jongeren wegwijs te maken in de Nederlandse samenleving en dat zij leren om voor hun belangen op te komen. Ik zorg ervoor dat zij bij die instanties terecht komen die daar voor zijn en houdt mij als dit is gebeurd op de achtergrond op de hoogte zodat ik weet, hoe het verder gaat met het hulpverleningsproces. Als ik hoor dat het dreigt mis te gaan wat jammer genoeg vaak gebeurt dan stuur ik mogelijk het proces bij. Als de Marokkaanse jongere zelf een misstap heeft gemaakt bij een instantie en zich bijvoorbeeld agressief heeft gedragen richting de hulpverlener spreek ik hem er wel op aan, maar ik moet daarentegen later wel vergevingsgezind zijn en kunnen vergeten en vergeven. Voor mij is belangrijk dat als het misgaat, ik de jongen zelf laat oordelen over de effectiviteit van bepaalde handelingsstrategieen. Dit kan dan weer bijdragen tot het vergroten van hun sociale weerbaarheid in de Nederlandse samenleving. De meest voorkomende oorzaak waardoor het misgaat, is een communicatiestoornis tussen hulpverlener en Marokkaanse jongere.

(3.5) In het jongerencentrum is het verboden dat er soft of hard drugs worden gebruikt. Als ik de jongeren tegenkom op straat en zij roken een blowtje, dan heb ik later wel eens een discussie met de groep of met een jongen alleen. Ik zal nooit een jongen erop aanspreken als hij in de groep is, want dat is een fout die veel mensen in het verleden al gemaakt hebben. De jongeren hebben dat al eerder bij mij aangegeven dat dit in de Marokkaanse cultuur niet goed is. Ze schamen zich als zij kritiek krijgen van iemand als hun vrienden erbij staan. Wel is het zo dat ze er achter proberen te komen of ikzelf in het verleden iets heb gebruikt. Ik ben van mening dat je in een dergelijke situatie een zekere mate van onbevangenheid moet hebben, maar je toch niet van alles moet laten wijsmaken. Degenen die dat proberen zijn meestal de jongens die geen maat weten te houden bij hun gebruik van softdrugs en zij gebruiken dan ook de hele dag door. De jongeren voelen dit aan door de manier van vragen stellen aan mij en de antwoorden die ik daar weer op geef. Ze zeggen dan vaak lachend; Die Bram is niet achterlijk. Ik heb namelijk een oog voor jongeren die gebruikt hebben en vandaar de bijnaam Arendsoog, die sommige Marokkaanse jongeren mij hebben toebedeeld.

Wat voor mij nogal eens bevestigd wordt, is de grote groepscohesie die in een groep Marokkaanse jongeren heerst. Dit blijkt niet alleen als de politie de groep probeert te verwijderen van hun hangplek. Ik maak soms wel eens mee dat een Marokkaanse jongen die illegaal in Nederland is ondersteund wordt door verschillende leden van de groep, dit varieert van financiële steun tot kleding die hij op dat moment nodig heeft. Als sociaal werker moet je zowel individu-

eel als in groepsverband met deze jongeren kunnen werken. Marokkaanse jongeren die ik meemaak, praten individueel over hun problemen maar als zij in de groep zijn, doen zij dit niet en vertonen zij een gedrag dat bij de groep hoort. De reden daarvan is, dat zij liever niet in het openbaar over hun problemen praten wegens schaamte en daarom het probleem voor zich houden. Dit geldt overigens niet alleen voor Marokkaanse jongeren maar komt bij meerdere culturen voor. Het moge duidelijk zijn dat veel van deze Marokkaanse jongeren problemen hebben op verschillende leefgebieden. Ik ben dan ook vaak afhankelijk van de hulp en dienstverleningsinstanties waar ik de jongeren naar toe begeleid of verwijs. Omdat het in sommige gevallen veel werk kost om een bepaalde jongere te motiveren om naar een bepaalde instantie toe te gaan, is het toch altijd maar afwachten hoe het verloopt.

(3.6) Marokkaanse jongeren willen het liefs zo snel en zo goed mogelijk geholpen worden met hun probleem. In de bureaucratische samenleving waar wij in leven, kun je dat dikwijls wel vergeten en duurt het soms weken en in het slechtste geval maanden voordat er resultaat is geboekt. Als sociaal werker kan ik wel direct inspelen op het probleem van de jongeren en los dan ook veel ad hoc op als het problemen betreft die ik zonder hulp van een externe instantie kan verhelpen.

Samenvatting *:* In dit hoofdstuk heb ik voor de lezer beschreven hoe ik te werk ga met Marokkaanse jongeren die bij veel instanties als moeilijke doelgroep bestempeld staat. Ik ben de afgelopen 6 jaar door middel van praktijkervaring en studie tot een degelijke werkwijze gekomen zoals deze beschreven staat in dit hoofdstuk.

Ik ben mij bewust dat het werken met Marokkaanse jongeren een moeilijke taak is. Zoals in dit hoofstuk beschreven, ben ik vaak afhankelijk van de diverse externe instanties. Deze externe instanties hebben allen hun eigen werkwijze en protocol waar zij vaak niet van afwijken. Dit heeft vaak tot gevolg dat er problemen ontstaan tussen hulpvrager en hulpverlener. Het subdoel van dit hoofdstuk is, dat ik hoop dat, als men dit hoofdstuk heeft gelezen men er iets uit kan halen dat hij/zij kan gebruiken tijdens het werk met de Marokkaanse jongeren.

Ik ben van mening dat men meer vanuit de Marokkaanse jongeren moet gaan werken daarbij kijkend naar de mogelijkheden en onmogelijkheden van deze jongeren. Zoals in de werkwijze van Don-Bosco beschreven staat, heeft ieder mens wel iets positiefs in zich. Door middel van vertrouwen kan men daar achter komen en van daaruit verder gaan met het proces. Ook een onvoorwaardelijke acceptatie is belangrijk, ik accepteer de persoon in samenhang met zijn culturele achtergrond en heb mij daar dan ook de afgelopen 6 jaar in verdiept. Zoals beschreven trek ik bij gedrag een bepaalde grens maar geef wel de gevolgen aan van een bepaald gedrag. Je kan dit zien als sociale vaardigheid training met als doel een bewustwording van het eigen handelen van een bepaald individu.

Wat gaat er zoal mis

bij

de

diverse instanties ?

(4.0) Ik heb in de afgelopen jaren een netwerk opgebouwd met verschillende hulp en dienstverleningsinstanties die ik inschakel waar dat nodig is. Toch is het een feit dat het nog veel fout gaat tussen de Marokkaanse jongeren en de desbetreffende instanties. Ik zal door middel van een aantal voorbeelden beschrijven, wat er zoal misgaat nadat ze door mij zijn doorverwezen.

Ter voorbereiding zal ik een passage uit het participatie model van Bouchta El Otmani 1997 beschrijven omtrent integrale aanpak, omdat ik dezelfde mening ben toegedaan. De Marokkaanse jongeren nemen een uitzonderlijke positie in binnen de Nederlandse samenleving: ze krijgen wel aandacht maar deze heeft meestal betrekking op de achterstand waarin zij verkeren en op hun criminele gedrag. Hoewel de 'probleem gevende' groep een minderheid onder de Marokkaanse jongeren vormt, weet deze groep alle aandacht voor zich te krijgen. Zo richt het jongerenwerk zich bijvoorbeeld vaak geheel op deze 'lastige jongeren'.

De meerderheid van de Marokkaanse jongeren doet zijn best om een plaats binnen de Nederlandse samenleving te veroveren. Dit gebeurt met vallen en opstaan. Aan de motivatie en inzet van deze jongeren ligt het niet. Zij koesteren wel hoop over hun toekomst. Door hun lage opleidingsniveau, hun geringe kennis van de Nederlandse samenleving enerzijds en de verharding van die samenleving anderzijds kunnen ze de confrontatie met de werkelijkheid niet aan. De Marokkaanse jongeren willen meestal wel meedoen en normaal functioneren in de Nederlandse samenleving, maar door een accumulatie van belemmeringen slagen zij vaak niet in hun pogingen hun doel te bereiken. Deze jongeren hebben daarom ondersteuning en begeleiding op allerlei terreinen nodig. Het is daarom van belang om bij het werken met Marokkaanse jongeren een integrale aanpak te hanteren. Dit houdt in dat het onmogelijk is om hulpverlening, vorming en vrijetijdsbesteding van elkaar te scheiden.

Dat heden ten dage er geen duidelijk beleid is over hoe men het probleem aan wil pakken is voor mij duidelijk. De integrale aanpak die in deze alinea beschreven staat is nog toekomst. Wel is het zo dat men er aan probeert te werken. Dat er veel instanties met deze Marokkaanse jongeren bezig zijn, is iedereen wel bekend zoals de laatste jaren beschreven en te zien is geweest in de media. Naar mijn mening is het zo dat er veel instanties met deze doelgroep bezig zijn maar, dat weinigen instanties van elkaar weten wie wat nu werkelijk doet met deze doelgroep. Er vindt naar mijn mening niet genoeg informatie overdracht plaats tussen de verschillende instanties, die zich in hoofdzaak bezig houden met hun productie waarop zij jaarlijks op afgerekend worden door de subsidiegever.

(4.1) Zoals eerder in hoofdstuk twee aangegeven, gebeurt het vaak dat ik voor het vervolg van het hulpverleningsproces afhankelijk ben van verschillende hulp of dienstverleningsinstanties. Bij deze instanties wordt vaak vanuit een bepaald protocol gewerkt dat uitgaat van zelfredzaamheid, door de Marokkaanse jongeren zelf, omdat het probleem volgens hen hun probleem is. Meestal is het zo dat als een jongen bij de desbetreffende instantie terecht komt het probleem zich al op meerdere leefgebieden voordoet. De problemen waar ik het meest tegen aanloop bij Marokkaanse jongeren zijn, school, financiën, werk, justitie (politie) in combinatie met de thuissituatie. De jongere waar het om gaat, probeert zo lang mogelijk het probleem verborgen te houden voor de familie en/of omgeving, omdat hij zich er vaak voor schaamt. Het is dus voor mij al heel wat als de jongeren erover praten tegen mij.

Als voorbeeld zal ik de 22 jarige Marokkaanse jongeman A.G. nemen die met problemen naar

mij toe kwam wegens de huurschuld die was ontstaan bij een woningcorporatie. Hij had van alles geprobeerd om het zelf op te lossen maar dit was hem niet gelukt. Het bedrag was opgelopen tot *f* 4.000,00 wat inhield een huurschuld van tien maanden. Ik heb met medeweten van de jongen contact opgenomen met maatschappelijk werk omdat die daar volgens mij de aangewezen instantie voor is. De jongen is daar heengegaan en de volgende ontwikkeling deed zich daar voor, waardoor het faliekant is misgegaan.

De jongen heeft daar nogmaals uit moeten leggen wat het probleem was en de maatschappelijk werker deed het volgende. De hulpverlener pakte de telefoon en stelde voor dat de jongen naar interim justitie ging bellen voor een betalingsregeling. De jongen daarentegen ging er vanuit dat zij de maatschappelijk werker was en dat zij dit even voor hem ging doen. De maatschappelijk werker bleef op haar standpunt staan en maakte nog eens duidelijk dat het zijn probleem was en dat zij er voor paste dat het haar probleem werd. De jongen is toen over rode gegaan en heeft de vrouw beledigd en is toen weer naar mij toe gekomen met de mededeling dat hij niet meer naar maatschappelijk werk ging omdat hij ook daar de werkwijze niet kon begrijpen. Ik kan daar als sociaal werker weinig of niets mee omdat ik de werkwijze van deze instantie niet kan beïnvloeden. Wel is het zo dat ik aangeef bij mijn teammanager dat er eens nagedacht moet worden over de methodiek die zij hanteren.

Bij maatschappelijk werk laten ze duidelijk merken dat de oplossing duidelijk vanuit de jongere zelf moet komen omdat het hun probleem is. Hierbij komt het punt zelfredzaamheid ook duidelijk om de hoek kijken. Ik ben het er mee eens dat het de jongen z'n probleem was, maar naar mijn mening wordt er met verschillende zaken die nodig zijn om tot resultaat te komen met deze Marokkaanse jongeren geen rekening gehouden.

Een van de oorzaken is naar mijn mening de socialisatie (opvoeding) zoals die verloopt bij Marokkaanse jongeren. Opvoeding in het algemeen is een omgang tussen volwassene en kind, waarbij de volwassene invloed uitoefent op het kind, met de volwassenheid als doel. Daarbij wordt bij het kind sociale vaardigheden aangeleerd die nodig zijn om in de maatschappij te kunnen functioneren. Dit is een weg waarin de opvoeder richting gevend bezig is. Dat wil zeggen dat hij het kind helpt stimuleert en afremt waar dat nodig is (*pedagogiek basisleerboek Ad van Sprang 1988*). Om aan deze voorwaarde te kunnen voldoen, wil dat naar mijn mening wel zeggen dat je als ouder (opvoeder) wel zelf bepaalde sociale vaardigheden moet bezitten om dit over te kunnen brengen op het kind. Bij veel Marokkaanse ouders is dit dus niet het geval dus wat moet je dan van de Marokkaanse jongeren verwachten als het om sociale vaardigheden gaat als hun die niet aangeleerd, nog afgezien van het feit dat Marokkaanse ouders de weg in de Nederlandse samenleving ook niet weten.

Ik kan het de maatschappelijk werker dan ook eigenlijk niet kwalijk nemen dat het mis ging omdat zij niet dagelijks met deze doelgroep omgaat en de mogelijke benaderings wijze niet kent. Deze hulpverlener was niet in staat om de jongen van binnen uit te begrijpen (empathie) . Aan empathie ligt een veronderstelling ten grondslag, namelijk dat het begrijpen van een ander slechts mogelijk is als er een gelijkenis is tussen de mensen (*Jakop Rigter)*. Zij was zich dan ook niet bewust van het denkmodel en de wensen die door de jongen gehanteerd werden toen hij bij haar langs kwam met zijn probleem. Zij hadden beiden een verschillend verwachtingspatroon voor het gesprek begon.

(4.2) Het was voor de jongen al een hele stap om naar maatschappelijk werk toe te gaan. Dit omdat de code in een Marokkaans gezin is dat je een probleem niet aan de buitenwereld bekend maakt. Eerst wordt er binnen het gezin geprobeerd om het probleem op te lossen. De relatie tussen de familieleden is gebaseerd op onderlinge solidariteit, het uitwisselen van diensten en nauwe betrokkenheid. Tegenover de buitenwereld heeft men een zekere reserve en zelfs een gevoel van vijandigheid. De code is dat het gezin eigen geheimen (*asrar*) binnenhoudt. Je kan je dan ook wel voorstellen wat er aan vooraf is gegaan voordat de beslissing is genomen om naar een hulpverlener te gaan met het probleem.

De Marokkaanse jongen ging naar maatschappelijk werk toe met zijn probleem, omdat hij er vertrouwen in had dat ik hem naar de goede hulpverlener zoals hij die ziet zou sturen. Als hij het probleem zelf had kunnen oplossen dan had hij dit wel gedaan maar in dit geval was dit niet mogelijk. Hij ging er dan ook vanuit dat de maatschappelijk werkster het voor hem zou regelen, want die zijn daar volgens hem voor.

Als Marokkaanse jongeren die problemen hebben, daarmee naar een hulpverlener gaan, dan moet de hulpverlener er rekening mee houden dat deze jongeren in eerste instantie gericht zijn op korte termijn succes. Zij weten meestal wel dat zij naar een hulpverleningsinstantie toe kunnen, maar vinden de drempel te hoog en vooral vinden zij dat het daar allemaal te lang duurt voordat je volgens hen resultaat hebt. Er is tussen de Marokkaanse jongere en hulpverlener dan ook nog geen band die gebaseerd is op wederzijds vertrouwen die nodig is om met Marokkanen te kunnen werken.

(4.3) In de omgang met Marokkaanse jongeren is het belangrijk om met het eergevoel rekening te houden. Als dit niet gebeurt kan dit leiden tot agressief gedrag richting de hulpverlener. De jongen uit mijn voorbeeld is erg gevoelig voor het lijden van gezichtsverlies en heeft de situatie waarin hij verkeerde als vernederend ervaren. De hulpverlener verwachtte van hem dat hij zelf ging bellen om een mogelijke betalingsregeling voor elkaar te krijgen. Hij heeft daar de vaardigheid niet voor om dit zelf te doen want daarom had hij het probleem in een eerder stadium bij mij neergelegd. Op dat moment voelde hij zich uitgedaagd om te handelen en ging bewijzen dat hij geen slappeling is. Door agressie te uiten richting hulpverlener laat hij eigenlijk merken dat hij er tegenop ziet om zelf te gaan bellen. Je kan het ook zo zien, dat dit gedrag het onvermogen toont om met zijn frustraties om te gaan. Het gedrag dat deze jongen vertoont bij de hulpverlener kun je omschrijven als een gedragstekort, in dit geval, een gebrek aan sociale vaardigheden dat tot uitdrukking komt als een teveel aan agressie. Jongeren met teveel aan gedrag voor wat betreft agressiviteit en delinquentie hebben bijvoorbeeld een gedragstekort ten aanzien van omgaan met vrije tijd, met autoriteitsfiguren en onderwijssituaties. Voor de Marokkaanse jongeren moet de hulpverlener respectvol gedrag vertonen naar de jongere toe, deze is hier erg gevoelig voor. Er moet rekening gehouden worden met de verantwoordelijkheden en zelfstandigheid van de desbetreffende jongere. Dit geldt overigens ook voor de autochtone cliënten, alleen het verschil is dat die meestal naar ouders of familie kan voor advies als hij of zij er niet uitkomt. De hulpverlener moet grenzen en regels stellen, maar niet autoritair of strak disciplinerend zijn. Zijn gedrag moet een zekere ruimte en duidelijkheid bieden. Er moet veel uitleg gegeven worden: dit is de regel en dat is daar en daar om, er zijn deze mogelijkheden enzovoort. Als het op deze manier was gegaan dan had de jongen zich meer op zijn gemak gevoeld, omdat hij dan weet wat hij kan verwachten en wat er van hem word verwacht. Nu had hij totaal geen vertrouwen meer in de hulpverlener die daar met al zijn goede bedoe-

lingen zat en de zaak zag escaleren met als gevolg een negatieve ervaring rijker.

In deze casus heb ik met de jongen de gevolgen van zijn handelen besproken en heb daarna het volgende gedaan. Ik heb de telefoon gepakt waar de jongen bij zat en verteld dat hij goed op moest letten wat ik deed zodat hij het de volgende keer zelf misschien kon doen. Ik heb gebeld met interim justitie en het probleem besproken met hen. In samenspraak met interim justitie is de schuld alsnog betaald. Tevens heb ik de jongen daarna duidelijk gemaakt dat hij zich aan de afspraak moet houden en dat het zijn probleem was en dat ik niets meer voor hem kan betekenen. Door het op deze manier te doen heeft de jongen toch succes gehad en vertrouwt hij mij in de toekomst en zal hij ook eerder naar mij toekomen. De jongen zal echt wel bepaalde vaardigheden bezitten waar hij goed mee uit de voeten kan, maar daar kom ik dan later wel achter en ga daar weer op verder.

(4.4)) De sociale dienst verschilt niet veel met de andere hulpverleningsinstanties. Als de jongere daar een uitkering aanvraagt dan krijgt hij formulieren mee waar hij niet wijs uit kan worden. De man of vrouw achter de balie die iedere bezoeker als een cliënt beschouwd gaat er van uit dat de jongere dit zelf moeten kunnen invullen (zelfredzaamheid). Uit ervaring kan ik zeggen dat dit dus meestal niet het geval is. Het is zelfs zo dat ik er als sociaal werker niet uitkom wat de vragen aangaat die in de aanmeldingslijst voorkomen. De jongere moet zoveel informatie invullen waar hij moeite mee heeft zoals het inkomen van de ouders of familie waar hij op dat moment ingeschreven staat. Er wordt niet gekeken naar de positie van de jongere en voordat er een uitkering geregeld is zijn er meestal drie tot zes weken voorbij. In deze tijd moet de jongere maar zien hoe hij zijn eerste levensbehoefte vervult. Jongeren die na een detentie op straat komen te staan en een uitkering aanvragen moeten wachten totdat is uitgezocht of zij wel in aanmerking komen voor een uitkering. Het kan vaak weken duren voordat zij een voorschot ontvangen, zodat zij een tijd zonder geld zitten voor hun eerste levensbehoeften. Dit gebeurt ondanks dat men weet dat degene waar het om gaat recht heeft op deze uitkering maar, zoals mij al vaak duidelijk is gemaakt door de ambtenaren van de sociale dienst, moeten zij zich aan de formele regels houden voor wat betreft de aanvraag. Dit geldt overigens niet alleen voor Marokkaanse jongeren, maar het verschil is dat die niet terug kunnen vallen op familie die hen helpt omdat zij het niet snappen.

(4.5) Zoals in punt 2.4 beschreven is het zo dat er Marokkaanse jongeren van school afgestuurd worden om uiteenlopende redenen. Ook hier doet zich het probleem voor dat de jongen verwacht dat de leerplichtambtenaar zal zorgen voor een school. Ook in deze casus, kan ik best begrijpen dat de desbetreffende jongere er niets meer van snapt. Hij wordt voor zijn gevoel als het ware gedwongen om ergens aan deel te nemen zonder dat er rekening gehouden wordt met zijn motivatie. Dit wordt 's avonds weer met zijn vrienden besproken als zij elkaar ergens ontmoeten en dan hoort hij dat het voor vele jongeren herkenbaar is omdat zij dat ook al hebben meegemaakt. Veel van deze jongeren maken een bepaald project niet af en belanden ergens bij een tuinder in het Westland zonder diploma of belanden in het criminele circuit omdat zij geen vertrouwen meer hebben in een goede toekomst.

(4.6) Een Marokkaanse jongen die gedetineerd heeft gezeten is al helemaal niet te benijden.
De reclassering heeft als het meezit geregeld dat er voor tijdelijk onderdak is gezorgd voor de desbetreffende jongere. Eens in de vier of vijf weken moet de desbetreffende jongere zich melden en vindt er een gesprek plaats over hoe het verder gaat. De Marokkaanse jongeren die

ik meemaak die bij de reclassering lopen hebben weinig positieve ervaringen. Dit komt ook weer door het feit dat er gedacht wordt vanuit de zelfredzaamheid van de jongere waar het om gaat.

Werk is al een moeilijk item als het om Marokkaanse jongeren gaat maar, vooral als zij gedetineerd hebben gezeten. Zoals eerder beschreven in punt 1.6 zijn de berichten uit de media van invloed in het bedrijfsleven en krabt men zich wel een aantal malen achter de oren voordat men een Marokkaanse jongere in dienst neemt zonder opleiding en ook nog met een strafblad. De reclassering heeft wel contacten met diverse instellingen die met deze doelgroep werken, maar mijn ervaring is dat dit ook niet optimaal werkt en dat er dan ook veel terugval is in het criminele circuit bij Marokkaanse jongeren. Er wordt aangedrongen op maatwerk, zodat de jongeren niet binnen de kortste keren weer in de cel belanden. Mijn ervaring is dat dit er nog steeds niet is maar dat er met smart op gewacht wordt. Onder maatwerk versta ik hulp en dienstverlening die aansluit op de mogelijkheden en onmogelijkheden van de Marokkaanse jongeren. De hulpverlener moet goed op de hoogte zijn van de cultuur en de ingewikkelde problemen waarin deze jongeren verkeren. De Amsterdamse hoofdcommissaris Kuiper zegt dat de Marokkaanse jongeren een gedrag vertonen waar de politie geen antwoord op heeft. In begin 1998 liep het uit de hand tussen politie en Marokkaanse jongeren. Er is toen een rapport samengesteld door de commissie Lankhorst waarin 56 aanbevelingen stonden, maar in december 1998 bleek dat er nog geen leider van de stuurgroep is benoemd om de aanbevelingen uit te voeren.

(4.7) Er zijn intussen veel instanties bezig met de Marokkaanse jongeren, de projecten vliegen de pan uit en tegelijker tijd lees je wekelijks zo niet dagelijks dat niemand de uiteindelijke oplossing weet. Aan de projecten waar een speciaal sociaal werker wordt aangetrokken van Marokkaanse afkomst, zitten naar mijn mening ook voor- en nadelen. Het voordeel is dat een hulpverlener van Marokkaanse afkomst gemakkelijk kan aansluiten bij bepaalde waarden, normen en sterke kanten van Marokkaanse jongeren. Bij een beroepskracht die afkomstig is uit hun eigen groep, hebben zij geen last van vooroordelen of onwetendheid ten aanzien van (vermeende) gewoontes of gebruiken. Ook hoeven zij niet uit te leggen waarom zij zich schamen, waar hun gevoeligheden liggen of waarom zij zich gekwetst voelen. Wat zij met elkaar delen zijn de manier van socialiseren, de afwezigheid van de vader als belangrijk referentiekader, de ervaringen die jongens opdoen bij de emigratie naar Nederland en de veranderingen in de sociale omgeving die zij daardoor meemaken. Het gevaar is echter dat als een Marokkaanse hulpverlener aangetrokken is, dat dan de andere collega's zich nog maar weinig met de Marokkaanse jongeren bemoeien, waardoor hun collega de problemen met de eigen groep alleen moet oplossen. De Marokkaanse beroepskracht kan zo geïsoleerd raken van de andere collega's en steeds meer moeite krijgen om afstand te houden tot de doelgroep en hierdoor overbelast raken. Een goed voorbeeld daarvan zijn de recente problemen met Marokkaanse jongeren in Amsterdam. In het artikel van het algemeen Dagblad van 9 januari 1998 bleek dat de Marokkaanse jongerenwerker geen voldoende afstand meer kon houden van de doelgroep. Je kan dit voorkomen door de werkers van Marokkaanse afkomst op de plek te zetten waar de jongeren naar doorverwezen worden. Ik wil niet zeggen dat zij het slecht doen op de werkvloer, maar op deze manier neem je hem als het ware in bescherming tegen de doelgroep.

Nederlandse hulpverleners hebben in de contactlegging vaak meer moeite met Marokkaanse jongeren dan hun Marokkaanse collega, maar zij weten daarentegen veel over de Nederlandse

maatschappij en de gangbare regels en omgangsvormen. Zij kunnen jongeren leren van welke strategieën zij gebruik kunnen maken om hun wensen ten aanzien van hun toekomstperspectieven op het gebied van school, huisvesting en werk te verwezenlijken en hun duidelijk maken welke gevolgen hun gedrag ten opzichte van derden kan hebben. De voorwaarde is dan wel dat de Nederlandse hulpverlener ook op de hoogte is van de verschillende waarden , normen en verwachtingspatronen die de Marokkaanse jongeren van thuis mee krijgen. Je kan je dan ook de volgende vraag stellen wat belangrijker is: een Marokkaanse sociaal werker die de cultuur kent van de doelgroep of een Nederlandse sociaal werker die de weg weet bij de diverse instanties die nodig zijn om mogelijk tot resultaat te komen ? Ik bedoel wel de sociaal werkers die dagelijks met de Marokkaanse jongeren te maken hebben op de werkvloer en/of op straat.

Samenvatting: In dit hoofdstuk is mij duidelijk geworden dat de Marokkaanse jongeren met een integrale aanpak het beste af zijn. Daarbij is het onmogelijk om vorming en vrije tijdsbesteding van elkaar te scheiden.

Voor mij is duidelijk dat men niet kan verwachten dat de Marokkaanse probleemjongeren bepaalde vaardigheden bezitten die je als jongere nodig hebt om goed te kunnen participeren in de maatschappij. Daarbij ben ik mij bewust dat tijdens de opvoeding niet die sturing is gegeven die nodig is om dit aan te leren, omdat de ouders bepaalde sociale vaardigheden ook niet bezitten of aangeleerd hebben.

In dit hoofdstuk wordt duidelijk dat het gedrag van sommige Marokkaanse jongeren eigenlijk een tekort aan gedrag is wat tot uitdrukking komt als een teveel aan gedrag. Omdat dit niet herkend wordt door de hulpverleners, blijft het telkens escaleren en houdt men zich aan het protocol of werkwijze. De meeste hulpverleners zijn niet goed op de hoogte van de cultuur en de ingewikkelde problemen waar deze Marokkaanse jongeren mee te maken hebben. Een Marokkaanse hulpverlener heeft een aantal voordelen ten aanzien van de Nederlandse, maar zoals ook duidelijk is aangegeven zitten ook daar bepaalde risico's aan.

Conclusies

aanbevelingen

en

nawoord

Naar aanleiding van de eerder beschreven hoofdstukken en de probleemstelling van dit werkstuk, zal ik in dit afsluitende hoofdstuk mijn conclusie en aanbevelingen beschrijven. In het nawoord zal ik terugkomen op de ontwikkeling van dit werkstuk en de mensen die mij daarbij tot steun zijn geweest. Dit hoofdstuk heb ik in drie onderdelen verdeeld en gaat als volgt: de jongeren, de ouders en de instanties die er mee bezig zijn.

5.1. *Marokkaanse jongeren*

Zoals eerder beschreven in punt 1.2 speelt de vrijetijdsbesteding zich veelal veel op straat af, en in het jongerencentrum als dit open is voor onder andere deze doelgroep. Voor Marokkaanse jongeren geldt dat zij elkaar meestal niet thuis ontmoeten maar op plekken in de wijk. De vrije tijd gaat met het ouder worden een steeds belangrijkere rol vervullen in het leven van de Marokkaanse jongeren. De omgang met vrienden kan verschillende functies vervullen. Marokkaanse jongeren oefenen samen met vrienden verschillende volwassenenrollen en onderzoeken gezamenlijk de waarden en normen die de samenleving en de eigen (ouderlijke) cultuur voorschrijven. Je kan dit vertalen in experimenteel gedrag wat deze jongeren vertonen. De vriendengroep kan de Marokkaanse jongere daarbij een veilig klimaat bieden, waarbinnen dit experimenteren mogelijk gemaakt wordt. De omgang met vrienden geldt als mogelijkheid om waardering en respect te verwerven. Deze functie wordt belangrijker naarmate het ouderlijke milieu en/of school hierin (te) weinig te bieden hebben.

Zoals in punt 2.2 beschreven, komt het er op neer dat de Marokkaanse jongeren een vrijplaats nodig hebben voor het ontwikkelen van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Ze moeten om die zelfstandigheid te ontwikkelen leren om keuzes te maken, en zelf beslissingen te nemen en dat leren ze stapsgewijs. Het leven van de Marokkaanse jongere speelt zich af in de directe omgeving van de school en de woonbuurt, daarbij zijn zij ook mobieler geworden. Aangezien hun bestaan nog vrij is van maatschappelijke verplichtingen, zonder een baan en zonder een partner en kinderen aan wie zij trouw en zorg verschuldigd zijn, is er sprake van een betrekkelijke vrijheid. De opkomende welvaart maakt het daarbij mogelijk door middel van kleding, transportmiddelen, muziek en vertier met deze ongebondenheid te experimenteren en te zoeken naar eigen uitingsvormen. Desondanks moeten de Marokkaanse jongeren vaak in enkele jaren keuzes maken voor het leven op het gebied van werk, toekomst en intieme verhoudingen, hetgeen op deze leeftijd een grote druk op hen legt. De voorbereiding op de volwassenheid is de belangrijkste invalshoek, en ook nu nog ligt het accent op het overgangskarakter van de adolescentie als fase in de levensloop. Enerzijds worden jongeren lichamelijk en seksueel volwassen en maken zij in cognitief opzicht een ingrijpende ontwikkeling door, waarbij met name het abstractievermogen toeneemt . Anderzijds verwachten volwassenen (ouders) van jongeren al veel zelfstandigheid. Daartoe moeten nieuwe rollen worden uitgeprobeerd en geoefend. Tezamen moeten al deze veranderingen en ontwikkelingen aan het eind van de adolescentie uitmonden in het durven aangaan van verplichtingen met betrekking tot maatschappelijke posities en persoonlijke relaties. Ook voor Marokkaanse jongeren geldt dat zij er voor klaar zijn als zij er na alle experimenten in geslaagd zijn een eigen stabiele identiteit op te bouwen en dat nu gaat juist mis. Zij bouwen wel een identiteit op maar deze past niet in de Nederlandse samenleving. Daarom is het van belang dat ook deze jongeren de gelegenheid krijgen die te ontwikkelen. Autochtone jongeren moeten dit ook maar, voor hen zijn er kaders beschikbaar zoals school, (sport) clubs, thuis en feesten.

Deze achterstand kan weggenomen worden door het probleem vanuit de jongeren te benaderen en de voorwaarde daarbij is dat je de omgeving van de jongere erbij moet betrekken. Dit geldt niet alleen voor de ouders, maar ook het jongerencentrum en de straat waar zij socialiseren en tevens de instanties die je zo nodig bij dit proces kan betrekken. Er moet als het ware in elke wijk een soort netwerk opgericht worden waar de Marokkaanse jongeren niet omheen kunnen. Je kan daarbij denken om dit te starten vanuit het jongerencentrum waar de desbetreffende jongere komt. Zoals in alinea 3.2 beschreven worden daar de eerste problemen gesignaleerd en de sociaal werker weet vaak meer dan menige hulpverleningsinstantie. Het zal alleen op dit moment een probleem zijn gezien de bezuinigingen die de afgelopen jaren juist in deze sector flink hebben toegeslagen. Toch moet je hier beginnen, want dit is wel de plek die de doelgroep binnen de muren heeft en waar deze jongeren zich vertrouwd voelen.

Ik ben van mening dat een uithuisplaatsing of iets van dien aard, door allerlei instanties voorkomen kan worden als er eerder vanuit de omgeving van de desbetreffende jongere zelf gewerkt gaat worden. Er zijn natuurlijk gevallen bij waarvan ik zeg daar kan je op dat moment niets mee, als zij bijvoorbeeld al heel diep in het criminele circuit zitten. Wel is het naar mijn mening nodig, zodra blijkt dat deze gevallen de andere jongeren mee trekken in hun activiteiten, dat daar een harde aanpak op gezet moet worden. Een harde aanpak is in deze gevallen wel goed, als er vervolgens maar iets gedaan wordt als er iemand gedetineerd zit. Zoals eerder beschreven in punt 2.6 is ook daarmee wel het een en ander aan de hand, bijvoorbeeld met de opvang na de detentie. Je kan natuurlijk wel voor een harde aanpak kiezen maar je moet daarentegen wel andere voorwaarden kunnen creëren die in gaan op de mogelijkheden van de Marokkaanse jongeren, zodat ze zich kunnen wapenen tegen de voor hen complexe Nederlandse samenleving.

In haar boek *Overlevingsstrategie van Marokkaanse jongens (1997) beschrijft Leoni v/d Valk* het volgende: Als je de vele publikaties mag geloven, zijn er weinig hoopgevende berichten ten aanzien van de successen die Marokkaanse jongeren oogsten op terreinen als onderwijs, scholing en meer algemeen een toekomstperspectief. De situatie van Marokkaanse jongeren lijkt vooral gekenmerkt te worden door achterstand. Achterstand in maatschappelijke positie, ten opzichte van de Nederlandse taal, en de Nederlandse cultuur, de waarde en de normen. Op deze terreinen wordt Marokkaanse jongeren duidelijk kenbaar gemaakt dat zij weinig hebben om trots op te zijn. De jongeren wensen zich hierbij niet neer te leggen. Zij zijn steeds op zoek naar verschillen tussen henzelf en degenen die hen negatief beoordelen. In de vriendengroep kunnen jongeren de negatieve beeldvorming compenseren en vervangen door een eigen groepstrots. Als de maatschappij hen niet erkent, dan erkennen zij elkaar en vormen zij autonome visies en rechtvaardigingen voor hun gedrag. Hierdoor zijn Marokkaanse jongeren voor hun sociale identiteitsbeleving niet meer zo afhankelijk van de clichématige vooroordelen in de bredere samenleving. Positieve beeldvorming krijgen zij door zich juist af te zetten tegen de groep gevestigden. Hierdoor kan er een versterkt bewustzijn van de eigen etnische identiteit ontstaan. Datgene waarom men geminacht wordt kan de basis vormen voor een gevoel van eigenwaarde. Als tegenwicht benadrukken de jongeren de kracht van de eigen groep ten opzichte van andere groepen. Zoals in punt 2.2 beschreven, blijkt dat met een eigen vriendengroep en onderlinge verbondenheid, Marokkaanse jongeren een veilige vluchthaven in een, zoals zij dat voelen, vijandige maatschappij creëren. Hun sociale cohesie maakt hen machtiger en beschermt hen niet alleen lichamelijk tegen geweld van bijvoorbeeld racisme of agressie van andere groepen jongeren, maar geeft hun ook geestelijke steun, omdat zij onderling hun gevoel

van eigenwaarde en zelfrespect kunnen behouden en versterken. Tevens weten sommigen door zich als groep te manifesteren openbare ruimtes te veroveren en zich economische middelen toe te eigenen uit bijvoorbeeld alternatieve economische bronnen zoals inbraak, handel en roof. Individueel voelen zij zich vaak niet bij machte om hier verandering in te brengen.

Daarentegen roepen veel instanties dat er iets aan gedaan moet worden maar niemand komt met een oplossing hoe dit dan zou moeten. Zoals in punt 1.5 beschreven blijkt dat Marokkaanse ouders vinden dat er zacht wordt opgetreden door justitie en zij geven aan dat zij dit niet kunnen begrijpen. Ik ben het daar wel mee eens maar ik vind wel dat als je iemand uit de samenleving uitsluit, dat er tijdens periode van detentie aan gewerkt moet worden en de gedetineerde niet zoals de directeur van de Sprang zegt dat, telkens weer opnieuw moet worden begonnen, omdat er niemand is die deze jongere op vangt na zijn detentie.

5.2. De ouders

In punt 5.2 wordt duidelijk dat de maatschappij met een beschuldigende vinger naar de Marokkaanse ouders wijst omdat die volgens hen mede de oorzaak zijn van de problemen rondom de Marokkaanse jongeren. Hierbij is voor mij ook duidelijk dat de maatschappij geen greep heeft op de cultuurverschillen tussen de Nederlandse en de Marokkaanse gemeenschap. De Marokkaanse ouders hebben weinig op geen grip op hun kinderen en voelen zich vaak machteloos als een van hun kinderen de fout in gaat.

Zoals in punt 4.1 beschreven, wordt duidelijk dat het gezin een bepalende rol speelt in de toekomst van kinderen. Maar het kan die rol slechts positieve inhoud geven wanneer het midden in de samenleving staat en weet wat de mogelijkheden in die samenleving zijn. De Nederlandse samenleving zal de Marokkaanse gezinnen als serieuze gesprekspartner moeten aanvaarden en hen volwaardig moeten laten deelnemen aan het gebeuren in deze samenleving en hun voorzien van de middelen die ze nodig hebben om hun kinderen op te voeden tot gelukkige en verantwoordelijke mensen, volwaardige leden van deze samenleving. Het moge duidelijk zijn dat er nu nog wel het een en ander ontbreekt als het gaat om de aanvaarding en de volwaardig deelneming aan de Nederlandse samenleving.

Er wordt gesteld dat de Marokkaanse gemeenschap in Nederland nog te traditioneel leeft en dat de Islam daarbij een grote rol speelt. Toch krijg ik vaak het idee dat de Nederlandse samenleving wel weet waar het aan schort als het om Marokkaanse ouders gaat. In verschillende situaties zien we dat Marokkaanse ouders niet serieus genomen worden en niet betrokken worden als een volwaardig gesprekspartner. Vaak wordt er voor hen beslist en wordt naar hun mening niet eens gevraagd. Aan de Marokkaanse kant denk ik dat veel ouders de eigen normen en waarden en de wijze van opvoeding vast willen houden om te voorkomen dat hun kinderen in het criminele circuit belanden. Wanneer dit gebeurt sluiten ze in principe de invloeden die van buitenaf kunnen komen, af. Wanneer de Nederlandse samenleving geen moeite doet deze gezinnen te betrekken bij en te informeren over hetgeen zich in deze samenleving afspeelt, zal dit steeds leiden tot een verder isolement van de Marokkaanse gezinnen in de Nederlandse samenleving.

De opvoeding vindt veelal plaats vanuit een moeilijke maatschappelijke situatie. De opvoeding van buiten het gezin is beperkt. In het boek *De toekomst ligt op straat uit 1993 van Anke van Keulen en Anja Hol* staat het volgende beschreven. Doordat familie en vriendengroepen door

de migratie uit elkaar gehaald zijn, hebben de opvoeders in eigen kring ook vaak weinig vertrouwensfiguren waarmee zij over de opvoeding kunnen praten. In het land van herkomst is het vaak de gewoonte om met ouderen of met andere belangrijke figuren uit de familie of directe omgeving te spreken over de moeilijkheden in het gezin. De familie kan daar waar men het nodig vindt aangesproken worden op hulp. Ook wanneer een van deze belangrijke mensen zelf ziet dat in de opvoeding het een en ander mis gaat, kan deze vanuit het familiesysteem corrigerend optreden. Op deze manier worden de voor hun sociaal aanvaardbare opvoedingsmiddelen in stand gehouden en vastgesteld.

Hier in Nederland ontbreekt vaak de beschermende en corrigerende laag van gesprekspartners. De opvoeders staan er meestal alleen voor doordat zij eigenlijk geen sociaal netwerk meer hebben waar zij gebruik van kunnen maken. De hier opgroeiende kinderen brengen via school en hun vrienden en vriendinnen de Nederlandse invloeden mee naar huis. Voor sommige ouders kan dit moeilijk zijn, omdat zij de verlangens en behoeften van hun kinderen vanuit hun ouderlijke leefwereld niet kunnen begrijpen. Zij zien vaak alleen de slechte kanten van het gedrag van hun kinderen, omdat dat de verhalen zijn die zij kennen en die ze horen, en niet te vergeten de stukken die de afgelopen jaren in de media hebben gestaan. Daar komt nog bij dat er veel onduidelijkheid is over hoe je als opvoeder je kinderen voor kan bereiden op hun functioneren in de Nederlandse samenleving. De eigen opvoedingsidealen en opvoedingsmiddelen blijken niet te passen in de realiteit van de tegenwoordige samenleving. Regelmatig heeft de opvoeder te maken met situaties waar hij of zij geen antwoord op heeft. Uit wanhoop en onmacht kan er dan soms gebruik worden gemaakt van oneigenlijke en te zware opvoedingsmiddelen.

5.3. De instanties : Ik heb eerder in hoofdstuk vier beschreven wat er zoal misgaat bij de diverse instanties. Dit komt onder andere door het cultuurverschil en de gebruikelijke wederzijdse communicatie. De Marokkaanse jongeren hebben een bepaald verwachtingspatroon dat niet overeen komt met die van de hulpverlener. Dat wil echter niet zeggen dat we het de hulpverleners kwalijk kunnen nemen dat dit gebeurt omdat zij hun werk doen zoals het volgens hun organisatie moet. De Marokkaanse jongere gaat er vanuit dat de hulpverlener zijn probleem op lost en de hulpverlener gaat er vanuit dat de jongere bepaalde vaardigheden bezit waardoor hij veel zelf kan oplossen. Ook hier speelt mee dat de hulpverlener weinig weet over de cultuur van de Marokkanen. Dit geldt vooral, zoals in punt 4.2 beschreven staat voor wat er aan vooraf gaat voordat een Marokkaanse jongere de stap neemt om überhaupt naar een hulpverlener te gaan.

Er is wel een instantie waarvan duidelijk is dat die de Marokkaanse jongeren in groten getale bereikt, en vooral diegenen die problemen hebben op meerdere leefgebieden. Dit is het welzijnswerk waar de jongeren veelvuldig vertoeven in de verschillende jongerencentra. Dit komt vooral door het feit dat het jongerencentrum laagdrempelig is en dat zij de mensen die er werken over het algemeen accepteren en/of vertrouwen en daardoor ook makkelijker met hun over hun problemen praten.

Zoals in punt 3.1 beschreven, wordt duidelijk dat de sociaal werker de Marokkaanse jongeren oefensituaties kan bieden om zijn zelfstandigheid te kunnen ontplooien. Jongeren kunnen er bijvoorbeeld als vrijwilliger of als lid van de jongerenraad ervaringen opdoen met organiseren, vergaderen, leidinggeven en het uitvoeren van allerlei activiteiten. De sociaal werker biedt de

Marokkaanse jongeren leersituaties aan en legt steeds weer uit welke consequenties een bepaald gedrag heeft. De sociaal werker zegt niet wat de jongere moet doen maar verheldert de gevolgen van bepaald gedrag en legt uit welke alternatieven er zijn. Marokkaanse jongeren moeten leren om zelf keuzes te maken. De sociaal werker is verantwoordelijk voor het stellen en bewaken van de grenzen.

Bij het werken met Marokkaanse jongeren is advisering en het geven van uitleg naar mijn mening van eminent belang. De Marokkaanse jongeren doen wel stoer en doen of zij alles al weten. Toch is het een feit dat zij vaak met vragen rondom huisvesting, zakgeld, ouders, school, opleiding, beroepskeuze , werk, problemen met de politie, kinderrechter, en gezinsvoogdij, zitten. Veel informatie en voorzieningen die voor hen bestemd zijn, bereiken vooral laaggeschoolde jongeren slecht. Een beschikbare en vertrouwde vraagbaak werkt naar mijn mening dan ook het beste. Voor de Marokkaanse jongeren is de sociaal werker die vraagbaak van waaruit gewerkt moet gaan worden. De sociaal werker kan voorkomen dat het probleem op een dusdanige wijze escaleert dat er in principe niets meer aan te doen is. Vooral het feit dat Marokkaanse jongeren wachten met praten totdat het in hun ogen een echt probleem is geworden en zij of de familie het zelf niet meer op kunnen lossen. Zoals in punt 3.3 beschreven is het duidelijk dat de sociaal werker degene is die zij veelal vertrouwen en die zij onopvallend voor hun vrienden kunnen aanschieten als dit nodig blijkt te zijn.. Dit is voor hen meer waard dan een verre, vreemde hulpverlener die hen volgens hen niet snapt als zij met een probleem komen.

Mijn mening is dat er bij de problemen rondom de Marokkaanse jongeren meer vanuit het welzijnswerk gewerkt moet gaan worden. Het is niet zo dat ik de hulpverleningsinstanties verwijten maak op hun handelen, want zoals eerder aangegeven doen zij het in principe goed volgens de normen die zij moeten hanteren. De sociaal werkers zijn afhankelijk van deze organisaties omdat zij niet de bevoegdheid en mogelijkheden hebben om hulpverlening toe te passen op deze jongeren. Toch kan door middel van een betere communicatie verbetering aangebracht worden bij het werken met de Marokkaanse jongeren. Er moet meer aan diagnostiek en planning gedaan worden. De sociaal werker kan een analyse maken van de desbetreffende jongere door middel van observeren en op grond van de dagelijkse zaken die hij meemaakt met deze jongen. Deze analyse kan besproken worden met de hulpverleningsinstantie zodat duidelijk wordt waar op gelet moet worden tijdens de gesprekken met de jongere waar het om gaat. Door deze wederzijdse informatie komen de jongere en de hulpverlener niet voor verrassingen te staan met alle vervelende gevolgen van dien. Dat betekent dan dat het een en ander geformuleerd moet worden, bijvoorbeeld dat aan bepaalde voorwaarden voldaan moet worden en waar aan gedacht moet worden tijdens de gesprekken met de Marokkaanse jongere. Je kan daarbij denken aan een adviserende rol die voortvloeit uit de eerdere contacten die met de desbetreffende jongere zijn geweest op de werkvloer of op straat. Het lijkt mij voor de hulpverlener prettig om te weten waar hij op moet letten en dat hij van te voren goed is geïnformeerd over zijn cliënt. Want het is een feit dat de sociaal werker op de werkvloer dikwijls al veel voorinformatie heeft die gebruikt kan worden tijdens de hulpverlening, er wordt naar mijn mening te weinig gebruik van gemaakt.

Nawoord: Er zijn natuurlijk veel mensen en/of instanties die zeggen: Ik of wij hebben ook veel ervaring met Marokkaanse jongeren, maar een ervaring is pas een ervaring als je er iets mee gedaan hebt. Als er iemand tegen een boom aanrijdt en de volgende dag doet hij het weer tegen

de dezelfde boom dan wil dat voor mij zeggen dat hij niets met de ervaring heeft gedaan. En dit geldt nu naar mijn mening ook bij het werken met deze doelgroep. Veel mensen en instanties werken met Marokkaanse jongeren, maar vaak lees je dat het toch weer is mis gegaan met de Marokkaanse jongeren. Je kan je natuurlijk afvragen wat ze met deze negatieve ervaring doen om het de volgende keer te kunnen voorkomen.

Een goed voorbeeld daarvan is de wijk Spoorwijk in Den-Haag die in het verleden vaak negatief in het nieuws is geweest. Toen ik daar drie jaar geleden geplaatst werd als sociaal werker was het een wijk waar onder andere groepen Marokkaanse jongeren zich verzamelden en voor overlast zorgden. Ik werkte 32 uur in de wijk en een collega meidenwerkster voor 20 en een tienerwerker voor 17 uur per week. Als het jongerencentrum open ging liep het vol met onder andere Marokkaanse jongeren waaronder veel met problemen op meerdere leefgebieden.

We hebben toen een aanpak gehanteerd die wijkgericht was met als doel dat het voor de jongeren duidelijk werd wat er in de wijk voor hen te doen was en bij wie ze konden komen voor een bepaald probleem. We hadden een team waarin diverse disciplines een plaats vonden. Dit was het ouderenwerk, jongerenwerk, kinderwerk, peuterspeelzalen, en het buurthuis de Fram. De teamleider en sociaal werkers waren dus op de hoogte van wat er zoal in de wijk gebeurde, doordat ieder met zijn werksoort in het team werkzaam was en besprak in de vergaderingen. Het jongerenwerk specialiseerde zich niet specifiek op de Marokkaanse jongeren maar op de jongeren in het algemeen, ongeacht van wat voor afkomst zij waren. De methodiek is, de jongeren uit de wijk betrekken bij de zaken die in de wijk en in het jongerencentrum afspelen. Er is een jongerenraad opgericht met jongeren van diverse nationaliteiten die de recreatieve activiteiten in het jongerencentrum organiseert samen met de inloopfunctionarissen. De jongerenraad heeft een regie functie en een eigen budget wat door de organisatie beschikbaar is gesteld. Het gevolg is dat de jongeren zich meer betrokken voelen bij het jongerenwerk en er zelf voor gaan om leuke dingen te doen met hun vrienden en vriendinnen. Een maal per jaar is er een open dag waar de ouders de gelegenheid krijgen om te zien waar hun kinderen vertoeven.

Het resultaat nu drie jaar later is dat er weinig of geen groepen meer in de wijk zijn die zich in groten getale verzamelen met alle overlast van dien. Ook zijn er veel jongeren met meervoudige problematiek geholpen en/of op weg geholpen. De band die we hebben met de jongeren is er een waar menige instantie jaloers op kan zijn. Eigenlijk gaat het daarom: de jongeren moeten iemand hebben waar zij vertrouwen in hebben en waar ze iets van willen aannemen maar er moet tevens iets te halen zijn.

Er zijn een aantal hulp en dienstverleningsinstanties bij betrokken en er is een aanpak gehanteerd waar we ook de Marokkaanse jongeren bij betrokken hebben. De wijkagent (Ebo Buntenbach) komt regelmatig in het jongerencentrum en de jongeren weten wat zij aan hem hebben. Als er een conflict is tussen de politie en een van de jongeren dan wordt dit met de desbetreffende jongere zo nodig (op het politie bureau) besproken, om te zien wat er in de toekomst mogelijk verbeterd kan worden. Drie jaar geleden had je dit nooit kunnen denken dat dit ooit nog eens zou lukken, aldus veel bewoners uit de wijk. Vijfentachtig procent van de Marokkaanse jongeren kennen de sociaal werker van Spoorwijk en komen naar mij toe met vragen van uiteenlopende aard (dit geldt ook voor de wijkagent). Ik kan daarmee aan de slag omdat ik ook de omgeving zoals de straat, de familie, en het jongerencentrum, erbij kan

betrekken wat bij deze doelgroep van eminent belang is om een goed resultaat te bereiken. Door middel van betrokkenheid zoals een jongerenraad en het leren omgaan met de cultuurverschillen tussen de sociaal werker en Marokkaanse jongeren is er dan ook al veel bereikt. In het jongerencentrum komen jongeren van verschillende nationaliteiten. Dit zijn onder andere Nederlandse, Ethiopische, Marokkaanse en Turkse jongeren. Deze jongeren voelen zich thuis in het jongerencentrum dat ingericht is om zo functioneel mogelijk te zijn voor het werken met groepen van verschillende nationaliteiten.

Mijn favoriete werkwijze is dan ook een wijkgerichte waarbij een team de wijk een degelijke dienst en hulpverlening kan bieden, met een duidelijk gezicht naar de wijk toe. De bewoners en omgeving zullen toch altijd een bepaalde problematiek in relatie zien met de wijk waar het gebeurd. Maar dan moeten we wel voldoende geld en middelen tot onze beschikking hebben en daar ontbreekt het volgens mij nogal aan op dit moment. Het moge duidelijk zijn en men hoeft er niet aan te twijfelen dat het sociaal-cultureel werk kontakten heeft met de doelgroep terwijl tussen de Marokkaanse jongeren en sociaal werkers veelal een vertrouwensband bestaat die nodig is om met deze jongeren te kunnen werken. Dit geldt overigens voor meerdere nationaliteiten die in de wijken wonen en leven. De voorwaarde waar je aan moet voldoen om deze vertrouwensband te krijgen is dat je instelling laagdrempelig is voor de jongeren, een onvoorwaardelijke acceptatie hanteer en inzicht hebt in de verschillende culturen en daarbij duidelijk je grenzen aan kan geven naar de jongeren toe (gezag). Ondanks dat ik als sociaal werker aan deze voorwaarde voldoe, is door het schrijven van dit werkstuk voor mij duidelijk geworden, dat we als sociaal werkers te vaak afhankelijk zijn van de diverse instanties maar volgens mijn mening moet het zo worden dat de instanties zich meer afhankelijk moeten gaan opstellen ten opzichte van het welzijnswerk aan de basis, dan kunnen er veel problemen voorkomen worden..

Ik hoop dat het in de toekomst wat soepeler gaat verlopen vooral om het feit dat er op dit moment in Den Haag lagere scholen zijn die voor meer dan 80 procent uit allochtonen leerlingen bestaat. Er is dus nog werk genoeg als deze jongeren naar het voortgezet onderwijs gaan en ieder met z'n eigen cultuur en de daarbij behorende problemen tot de doelgroep gaan behoren. Ik ben van mening, dat ik door het schrijven van deze scriptie duidelijk heb kunnen maken wat het sociaal cultureel werk kan betekenen in dit geheel, voor nu en in de toekomst.